

Община Шумен, област Шумен

Общинска стратегия

и план за действие

за развитие на социалните услуги

2011 – 2016 г.

ШУМЕН, 2011 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

РЕЗЮМЕ.....

РАЗДЕЛ А: КОНТЕКСТ И ОЦЕНКА НА НУЖДИТЕ.....

1. Контекст.....
  - 1.1. Предистория: как е създадена стратегията.....
  - 1.2. Обхват и фокус на стратегията.....
  - 1.3. Съответствие с международни, национални и местни политики.....
  - 1.4. Институционална рамка на предоставянето на социални услуги.....
2. Анализ на ситуацията и оценка на потребностите - Резюме.....
  - 2.1. Контекст.....
  - 2.2. Тенденции в развитието на община Шумен.....
  - 2.3. Идентифицирани рискови групи и потребности.....
    - 2.3.1. Рискови фактори.....
    - 2.3.2. Рискови групи.....
      - деца в риск .....
      - пълнолетни лица в риск .....
      - уязвими общности и лица в неравностойно положение.....
  - 2.4. Основни изводи от ситуационния анализ и оценката на потребностите .....

РАЗДЕЛ Б: СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА СОЦИАЛНИТЕ УСЛУГИ .....

3. Визия и цели .....
- 3.1 Визия .....
- 3.2 Ценности и принципи .....
- 3.3 Приоритетни направления .....
- 3.4 Приоритетни целеви групи .....
- 3.5 Цели .....

3.6 Ключови индикатори за успех .....

4. Интервенция - социални услуги и мерки .....

Приоритетно направление 1 .....

Приоритетно направление 2 .....

Приоритетно направление 3:.....

Приоритетно направление 4: .....

Обобщена таблица на планираните социални услуги .....

5. Система за мониторинг и оценка .....

6. Институционална рамка за изпълнение на стратегията .....

7. Комуникационна програма .....

РЕЗЮМЕ

Стратегията е основен програмен документ за единен подход към предоставянето на социални услуги на територията на община Шумен, за постигане на ефективно планиране, разкриване, финансиране и договаряне на социалните услуги. Основание за това ни дава разбирането, че социалните услуги са един от основните инструменти по пътя на изпълнение на основните направления: деинституционализация и социално включване на уязвими групи и лица. Настоящата Стратегия ще даде възможност да изградим мрежа от устойчиви, необходими и желани услуги в общината.

Стратегията е основана на визията за достъпни, качествени и ефективни социални услуги, отговарящи на нуждите на потребителите. Ангажираното участие на всички заинтересовани страни осигурява социално включване, живот в подкрепяща общност и пълноценна реализация.

Общинското планиране се осъществява с прякото участие на всички заинтересовани страни – Община Шумен, Регионалната дирекция „Социално подпомагане” (РДСП) и териториалната дирекция „Социално подпомагане”, доставчици на услуги, граждански организации, местно базирани държавни институции, представители на целевите общности и рисковите групи.

Информацията е предоставена в анализа и оценката на потребностите от социални услуги, приет от Общински съвет - Шумен.

Аналитичният доклад е продукт на съвместните усилия на екипите, сформирани на общинско ниво и обобщава резултатите от проучването и оценката на потребностите от социални услуги в община Шумен, проведено през април – октомври 2010 г.

Цел: Общинската стратегия има за цел да планира реформата в социалните услуги в община Шумен за периода 2011 - 2016 г. с оглед на потребностите и да обедини всички ресурси (институционални, граждански, технически, финансови) за нейното изпълнение. Тя ще създаде мрежа от социални услуги и мерки на територията на общината и ще подобри достъпа до тях на рисковите групи.

Предвиждат се социални услуги, дейности и мерки за всички рискови групи на територията на общината, като се извеждат приоритетни целеви групи и услуги. Изборът на приоритети е основан на остротата на проблемите и големината на целевите групи в общината.

Обхват: Стратегията обхваща петгодишен период: 2011 - 2016 г., като през първата половина на 2011 г. се извършва подготвителна работа. В географско отношение тя покрива територията на община Шумен, като обръща специално внимание на малките изолирани населени места.

Визията на стратегията за развитие на социалните услуги в община Шумен е:

Развитие на иновативна и качествена система от социални услуги, насочена към подобряване качеството на живот, към пълноценната реализация и грижа за хората от рисковите групи, както и за тяхното социално включване в община Шумен

Стратегията определя четири приоритетни направления:

ПРИОРИТЕТНО НАПРАВЛЕНИЕ 1:

Развитие на социални услуги в общността за социално включване и превенция на социалното изключване и изолация на рисковите групи

Обща цел 1:

Създаване на условия за предотвратяване на рисковите фактори, водещи до социална изолация. Подкрепа за социално включване на максимален брой хора в неравностойно положение и уязвими групи.

ПРИОРИТЕТНО НАПРАВЛЕНИЕ 2:

Деинституционализация и подобряване качеството на резидентна грижа

Обща цел 1:

Подобряване качеството на живот на деца и възрастни, настанени в специализирани институции, съобразно техните специфични потребности чрез осигуряване на алтернативни форми на грижи.

ПРИОРИТЕТНО НАПРАВЛЕНИЕ 3:

Развитие на човешките ресурси

Обща цел 1.

Създаване на ефективна система за развитието на човешките ресурси и повишаване качеството на социалните услуги в община Шумен

ПРИОРИТЕТНО НАПРАВЛЕНИЕ 4:

Изграждане на междусекторно сътрудничество и междуобщинско партньорство

Обща цел 1.

Да се повиши ефикасността на услугите и допълване на наличните ресурси чрез развитие на междуобщинско партньорство и междусекторно сътрудничество.

В стратегията е разработена и **система за мониторинг и оценка**, ориентирана както към годишен мониторинг на изпълнението на планираните услуги, мерки и дейности, така и към оценка на качеството на предоставяните социални услуги.

Тя ще се изпълнява на общинско ниво с общите усилия на всички заинтересовани страни в съответствие с техните компетенции, идентифицираните потребности на групите в риск и планираните дейности за посрещането им.

РАЗДЕЛ А:

КОНТЕКСТ И ОЦЕНКА НА НУЖДИТЕ

1. КОНТЕКСТ

България провежда целенасочена политика за реформиране на системата на социална подкрепа, насочена към:

- Деинституционализация;
- Превенция на бедността и социалното изключване;
- Децентрализация в планирането, предоставянето и управлението на социалните услуги;

Реформата ще замени институционалния подход към човека с индивидуалния подход чрез развитие на услуги в общността, където човекът да бъде интегриран и подкрепен да развие личностните си качества. Основната отговорност за провеждането на реформата е възложена на общините в партньорство с институциите и неправителствените организации. През последните години организациите в третия сектор натрупаха значителен опит и експертен капацитет като доставчици на социални услуги в местните общности.

Процесът на реформиране обаче е съпроводен със съществени пропуски в системата за социална подкрепа: чувствително изостават услугите за превенция и подкрепа за семействата в риск; откриването на нови услуги в общността не е съпроводено със закриване на институциите и входа към тях; липсва ресурс в общините за проучване на потребностите на уязвимите групи; липсата на регионално и местно планиране води до пилеене на капацитет, на обществен финансов ресурс и др.

Стратегията за развитие на социалните услуги в община Шумен е част от политиката на българското правителство за децентрализация на планирането на социалните услуги на регионално и местно ниво. Израз на тази политика са приетите промени в началото на 2010 г. в Закона за социалното подпомагане и ППЗСП, регламентиращи разработването на общински стратегии за развитие на социалните услуги, както и новите функции на кметовете на общини и органите на местно самоуправление.

1.1. ПРЕДИСТОРИЯ: КАК Е СЪЗДАДЕНА СТРАТЕГИЯТА

Общинската стратегия за развитие на социалните услуги е разработена в партньорство с заинтересованите страни: Община Шумен, териториалната структура на АСП, местни

структури на централната изпълнителна власт, неправителствени организации, доставчици на социални услуги.

✓ За целта към Община Шумен бяха изградени и работеха **Общински координационен екип, Общински експертен екип за социални услуги за деца и Общински експертен екип за социални услуги за възрастни,**

При разработването на Стратегията са следвани следните **принципи и подходи на планиране:**

- общо участие и съгласие на всички заинтересовани страни;
- съответствие с реалните потребности на уязвимите групи;
- екипност, партньорство и взаимодействие;
- реалистичност и изпълнимост;
- планиране отдолу нагоре;
- интегриран подход на планиране и действие;
- гъвкавост при определяне на съдържанието на планираните услуги и мерки.

1.2. ОБХВАТ И ФОКУС НА СТРАТЕГИЯТА

Цел: Общинската стратегия има за цел да планира реформата в социалните услуги в община Шумена за периода 2011 - 2016 г. с оглед на потребностите и да обедини всички ресурси (институционални, граждански, технически, финансови) за нейното изпълнение. Тя ще създаде мрежа от социални услуги и мерки на територията на общината и ще подобри достъпа до тях на рисковите групи.

Стратегията дава ясни **гаранции**, че действията на всички заинтересовани страни са основани на:

- общи цели, обща визия и синхронизирани действия;
- ясни регионални и местни приоритети;
- общи стандарти, критерии и правила;
- системен мониторинг и оценка на постигнатото;
- управление на промените.

В основата на Стратегията е залегнал **интегрирания подход към индивида**, изискващ комплексна оценка на нуждите и всестранна подкрепа за задоволяване на социалните, здравни,

образователни, жилищни, битови и психо-социални потребности на личността. Това определя **широкия обхват на интервенция**: от съществуващите вече услуги, (посочвайки как те ще се развият или трансформират в бъдеще), до откриване и развитие на нови социални услуги. Посочени са начините на достъп до тези услуги и връзката между тях. Представени са и механизмите за партньорство със свързаните сектори, които са ключови и базисни за социалното включване и за подобряване качеството на живот на рисковите групи от обществото.

Важен фундамент на Стратегията е идентифицирането на уязвимите групи в общината, анализиране на тенденциите в проблемните области за тригодишен период (2007-2009 г), на базата на което е проведено проучване на потребности от услуги и мерки. Тя предвижда социални услуги, дейности и мерки за всички рискови групи на територията на общината, като извежда приоритетни целеви групи и услуги. Изборът на приоритети е основан на остротата на проблемите и големината на целевите групи в общината, както и на разбирането, че първата стъпка в реформата е предоставяне на базисни (основни) социални услуги за уязвимите групи.

Основен фокус в стратегията е **ПРЕВЕНЦИЯТА** като най-важния инструмент за „затваряне на входа” на институциите, за ограничаване на социалното изключване и сегрегацията на рисковите групи. Тя гарантира **по-добро управление** и повече **прозрачност** в общинската политика за социално включване и подкрепа в община Шумен, както и създаването на местен капацитет за провеждане на реформата в социалните услуги.

1.3. СЪОТВЕТСТВИЕ С МЕЖДУНАРОДНИ, НАЦИОНАЛНИ И МЕСТНИ ПОЛИТИКИ

1.3.1. Основни приоритети

Основният инструмент, чрез който се реализира Европейския модел за социална закрила и социално включване е **Отворения метод на координация по социална закрила и социално включване**. Той гарантира съпричастността на България към Общите цели и Общите индикатори за Общността, както и националната политика на България, отразена в **Национален доклад на Република България по стратегиите за социална закрила и социално включване 2008 - 2010 г.**, част от който е **Националния план за действие за социално включване 2008-2010 г.** Приоритетните политически цели и области на действие в него са:

- **Ограничаването на предаването на бедността и социалното изключване между поколенията (с акцент върху детската бедност и социално изключване).** Като най-критични са идентифицирани следните области: ранното детско развитие; отговорното

родителство; ранното напускане на училище; интегрирана подкрепа за най-уязвимите семейства; съвместяването на личния и професионалния живот; реформата в грижата за деца, включително и чрез деинституционализация; социалните услуги за деца и семейства; мониторинга на детската бедност.

- **Активно включване за най-отдалечените от пазара на труда** - като по-критичните области на действие са: осигуряване на заетост на младежите; активиране на неграмотни лица, лица без образование и/или квалификация, лица на социално подпомагане; активиране на неактивни и обезкуражени лица; осигуряване на адекватен минимален доход, но спазвайки стимулите за участие в заетостта; социалните услуги за лицата, отдалечени от пазара на труда.
- **Равни възможности за най-уязвимите групи в обществото**, като специален фокус е върху хората с увреждания: уязвимото положение на децата и възрастните с ментални увреждания, живеещи в специализирани институции; образованието на децата с такива увреждания; достъпността, заетостта и социалната икономика; подпомагането, социалните услуги и домашната грижа; превенцията на уврежданията и рехабилитацията; етническите общности и равните възможности между мъжа и жената.
- **По-добро управление на политиката по социално включване** с основни направления: създаване на дългосрочна стратегия по социално включване, създаване на консултативни органи по въпросите на социалното включване, сътрудничество на местно и регионално ниво, повишаване на административния капацитет.

Националният план дава следните направления в реформата:

- *Превенция на бедността и социалното изключване;*
- *Подкрепа за децата и семействата чрез мерки за подобряване на материалното състояние на семействата и развиване на качествени и разнообразни социални услуги;*
- *Деинституционализацията като процес и водещо направление в развитието на социалните услуги;*
- *Връзка със системите на образование и здравеопазване като компоненти на интегрирания подход към личността.*

1.3.2. Стратегически документи

Стратегията отговаря на принципите и подходите в международните и

национални нормативни актове:

Международни актове:

- Всеобща декларация за правата на детето;
- Конвенция на ООН за правата на детето;
- Конвенция на ООН за правата на хората с увреждания;
- Конвенция за защита на правата на човека и основните свободи на Съвета на Европа;
- Европейска социална харта;

Национални актове:

- Национален доклад по стратегиите за социална закрила и социално включване 2008 - 2010 г.;
- Национална стратегия за детето 2008 - 2018 г.
- Национална стратегия за демографско развитие на Република България 2006 - 2020 г.;
- Стратегия за осигуряване на равни възможности на хората с увреждания 2008 - 2015 г.
- Национална стратегия «Визия за деинституционализация на децата в Република България»

Документи на регионално ниво:

- Областна стратегия за развитие на социалните услуги 2010-2015

Документи на общинско ниво:

- Общински план за развитие;
- Общинска програма за закрила на детето;

2. АНАЛИЗ НА СИТУАЦИЯТА И ОЦЕНКАТА НА ПОТРЕБНОСТИТЕ

2.1. КОНТЕКСТ

В процеса на събиране на информация, се включиха представители на всички заинтересовани страни от община Шумен – служители на социалните структури в общината, доставчици на социални услуги, представители на общинска администрация – ГРАО и отделите, отговорни за социални и образователни дейности и здравеопазване, представители на Неправителствени организации, Дирекция „Социално подпомагане” – Шумен.

Представеният аналитичен доклад е изготвен на основата на частични данни за броя и състоянието на рисковите групи, предоставени от териториалните структури, имащи отношение към проблема. Краткият срок за изготвянето на доклада пречатства дълбочината на анализа и детайлната обосновка на направените изводи, но не се отразява по същество на направените изводи и картината на потребностите на рисковите групи.

Използваните **методи за събиране на информация** включват:

документално проучване на съществуващи анализи, доклади, стратегически документи, дългосрочни програми и планове за развитие на областната и местната администрация;

систематизиране и обобщаване на статистически данни, регулярно събирани от общинската администрация и местно-базираните държавни институции;

обобщаване на данните от извършени дълбочинни интервюта с ползватели на социални услуги и работещи в социалната сфера.

Дълбочинните интервюта са извършени на доброволен принцип от социални работници от Комплекса за социални услуги за деца и семейства в гр. Шумен, който се управлява от неправителствена организация – Институт по социални дейности и практики, гр. София.

При обработването на данните и анализа на ситуацията са прилагани количествени и качествени методи, сравнителен анализ на състоянието и тенденциите в свързаните сектори.

2. 2. ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА ОБЩИНА ШУМЕН

Анализът на ситуацията и оценката на потребностите идентифицира основните проблеми и формулира основните въпроси, които се отнасят до състоянието и развитието на социалните услуги на територията на община Шумен. В резултат от проучването са очертани основните фактори, които формират рисковите групи, нуждаещи се от социални услуги; както и причините, пораждащи конкретната ситуация на неравнопоставеност на уязвимите групи от населението, на основата на социално-икономически и други неблагоприятия.

Тенденциите в демографските процеси в община Шумен са:

- Забавяне темповете на намаляване на населението в общината;
- Застаряване на населението и регресивен тип възрастова структура;
- Повишаване равнището на раждаемост;
- Високо равнище на смъртност, отрицателен естествен прираст;

- Прогресивно намаление на абсолютния дял на лицата в трудоспособна възраст;
- Устойчива тенденция към емиграция на община Шумен с ясно изразени външно-миграционни процеси, като най-висок дял имат младите хора;
- Влошен здравен статус на населението и ниска здравна култура на големи групи от хора (напр. ромското население);
- Висок дял на хората с увреждания, както и на самотно живеещите стари хора, пръснати в многобройните села в общината;
- Образователно равнище на населението, по-ниско от средното за страната;

Тенденциите в икономическото развитие, заетостта и безработицата са:

- Икономическата активност сред трудоспособното население в общината е по-висока от средната за страната и има трайна тенденция към нейното увеличение;
- Налице е значително увеличение на заетостта в общината през последните години. Ръст бележи частната инициатива – в частния сектор са заети много голяма част от работещите за сметка на обществения сектор, където заетостта намалява;
- Безработицата бележи трайна тенденция към намаляване, но поради кризата в икономиката, през 2008 г. тя се увеличава за първи път през последните пет години;
- Делът на продължително безработните лица и на младежката безработица е сравнително висок. Това се дължи основно на неблагоприятната образователно-квалификационна структура на тази част от безработните лица. Налице е несъответствие между броя на завършилите учебни заведения с определени професии и специалности и реалното търсене на пазара на труда;
- Най-голям дял от безработните са с ниска степен на квалификация и образование, следвани от лицата на възраст над 55 години. Двете категории безработни лица са особено уязвими на пазара на труда, поради предпочитанията на работодателите за наличие на образователен ценз и праг на възрастта на кандидатите за работа.

Анализът очертава следните **проблеми и неблагоприятни тенденции в секторите:**

ОБРАЗОВАНИЕ:

- Забавен процес на обновяване на остарялата материално-техническа база на учебните заведения, неотговаряща на изискванията за съвременно обучение.
- Необходимост от допълнителна квалификация и преквалификация на учителите.

- Актуализация на специалностите в професионалните гимназии, спрямо нуждите на бизнеса в региона. Ясно проявена необходимост от разработване на нови обучителни програми, основани на търсенето на местния бизнес.

ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ:

Общината има ограничени възможности да формира и провежда здравна политика, поради малкия обем от възможни финансови източници за реализацията на инвестиционни проекти, развиващи здравната инфраструктура;

Здравеопазването в общината е осигурено от добре развита мрежа от заведения за болнична и извънболнична помощ, концентрирани в гр. Шумен;

Здравните потребности на населението в община Шумен следва да се считат в голяма степен неудовлетворени като ниво и обхват на оказвана медицинска помощ, независимо от постигнатото и инвестираното в общинското здравеопазване, както от страна на лечебните заведения, така и от страна на общината;

Общината притежава съществена част от извънболничната помощ и е съсобственик в значителна степен в болничната;

Налице е потенциал за провеждане на интегрирана общинска здравна политика, както и рискове при планирането и реализирането на интервенции в развитието на здравната система, ако това не се случва консенсусно;

Материално-техническата база в сектора е амортизирана и има високи оперативни разходи.

ЖИЛИЩА И ЖИЛИЩНА ПОЛИТИКА;

- Жилищата са разположени неравномерно по територията на община Шумен. В малките села, има голям брой необитаеми и свободни жилища, които се намират в непривлекателни райони (с неподдържана пътна мрежа, без отходни канали) и са неблагоустроени или полусъборени.
- В общината липсва свободен сграден фонд, подходящ за разполагане на нови социални услуги.
- Липсват механизми, които да стимулират инвестиции в тази насока, което ограничава възможностите на общинските власти да провеждат социална жилищна политика. Общината е изключително затруднена да осигури жилища на нуждаещите се.

2. 3. ИДЕНТИФИЦИРАНИ РИСКОВИ ГРУПИ И ПОТРЕБНОСТИ

2. 3.1.РИСКОВИ ФАКТОРИ

1. Ниските доходи на населението (ниски заплати, ниски пенсии), както и липсата на собственост и доходи за продължителен период за големи групи от хора;
2. Ниското образование (вкл. и неграмотност) и липса на професия и на професионална квалификация водят до неравностойна позиция на пазара на труда;
3. Структурата на семейството – пълно или непълно семейство, многодетни семейства, здравословни и образователни проблеми;
4. Откъснатостта от семейната среда и липсата на подкрепа от семейството – противообществени прояви и рискове, засягащи децата и лицата, настанени в специализирани институции;
5. Увреждане и/или сериозни здравословни проблеми на лицето или на член от семейството;
6. Принадлежността към уязвими етнически малцинства, които живеят в изолация в обособени квартали и махали;
7. Местоживеене – отдалеченост и изолираност на населеното място, с нарушени транспортни връзки и комуникации с общинския център;

8. Възрастта – концентрация на пенсионери и стари хора, живеещи в малките населени места, с ограничен достъп до здравна грижа и услуги.

Под влиянието на тези фактори се обособяват следните **рисковите групи** сред децата, възрастните хора и лицата и семействата в неравностойно положение, към които е насочена интервенцията на Общинската стратегия:

2. 3.2. РИСКОВИ ГРУПИ

ДЕЦА В РИСК

- **Деца в риск от изоставяне и настаняване в специализирани институции** (фокус върху родителите и семействата на децата в риск), **в това число деца в риск от изоставяне на ниво родилен дом** – деца от 0 до 1 година

Броят на децата, изоставени на ниво родилен дом нараства през последната година, въпреки усилията на ангажираните институции за превенция на изоставянията. За 2010 г. изоставените деца в община Шумен при раждането са 16, докато броят им за цялата 2009 г. е 12 деца.

Липсата на информация за майки, попадащи в рисковите групи от личните лекари затруднява предприемането на мерки за превенция и благоприятства институционализацията на децата. Фактор, който повлиява вземането на решение за изоставяне е ограничената възможност за финансова подкрепа на майката. Краткия престой на родилката в родилно отделение, затруднява работата на отделите за закрила на детето при оказване на подкрепа на родителя.

Потребностите на тази целева група в община Шумен се задоволяват с помощта на социалната услуга Звено „Майка и бебе”, където намират подкрепа майки, за които е идентифициран риск от изоставяне на детето. Въпреки това е необходимо обединяване на усилията на Родилно отделение, Отдел “Закрила на детето” и Звено “Майка и бебе” за недопускане на изоставянията на ниво родилен дом.

- **Деца, отпаднали от училище, или в риск от отпадане от училище**

По данни на общинския експертен екип трайно не посещаващи училище и заминали в чужбина в гр. Шумен през първия срок на уч. 2010 – 2011 г. е 93. Това са основно деца от ромски произход. Основният проблем, водещ до формиране на тази целева група, е породен от липсата на родителски капацитет.

- Деца с противообществени прояви

Подадените данни показват случаи на деца, извършили кражба и насилие през 2010 г. в община Шумен - 26 деца. Много често поведението на децата е провокирано от проблеми, свързани с родителския капацитет и липсата на услуги за подкрепа на родителите.

- Деца с увреждания

Децата с увреждания са рискова група, по няколко причини: реална възможност за изоставяне, вследствие затруднение на родителите при отглеждането; липса на достъп до социалната и културната сфера, образование и здравеопазване; липса или недостиг на финансови средства в семейството за задоволяване на специфичните нужди на децата с увреждания.

В събраната статистическа информация за изготвяне на настоящия анализ липсват данни за броя на децата с увреждания и вида на уврежданията им на територията на община Шумен.

В много случаи с детето с увреждане се работи предимно в посока решаване на медицинския проблем. Част от лекарите, учителите и дори родителите на децата не възприемат проблема от социалната му страна и поради това той се разбира само като заболяване. В тази връзка е необходима промяна на мисленето в посока осъзнаване на социалните бариери, които създава увреждането, както и идентифициране на индивидуалните нужди и възможности на децата с увреждания.

Съществуват случаи, в които родителите отричат увреждането на децата си и отказват да потърсят специализирана подкрепа при работата с детето. Фактор за отричане на проблема е и недостатъчно адекватното отношение на обществото към лицата с увреждания.

Във връзка с това е необходимо да се създаде междуинституционална мрежа за работа с родителите, при която родителите да се стимулират да подкрепят възможностите на децата си – „Училище за родители на деца с увреждания”.

Дневния център за деца с увреждания в гр. Шумен от 10 години работи с децата и техните родители. Услугите, които предоставя центъра подпомагат родителите в професионалната им реализация и в отглеждането на децата, а също така предоставят на самите деца с увреждания възможност за специализирано обучение, развиване на умения и навици, както и социално включване.

Асистентите за деца с увреждания също създават условия за развиване на възможностите на децата. За оказване на качествена подкрепа за социално включване и развитие на възможностите и уменията, Асистентът трябва да има висока квалификация и умения, съобразени с индивидуалните нужди и възможности на детето.

- Деца настанени в СИ

През 2010 г. 42 деца са настанени в съществуващите институции за деца - ДМСГД, ДДМУ с. В. Друмев и ДДЛРГ „Детелина”.

- Деца, настанени в СИ извън община Шумен

По данни на АСП през 2010 г. в СИ извън общината са настанени 2 деца от община Шумен. За тях в стратегията са предвидени подходящи услуги от резидентен тип, както и подкрепящи услуги и дейности.

ПЪЛНОЛЕТНИ ЛИЦА В РИСК

- Лица с увреждания

Община Шумен се характеризира с наличието на относително голям брой лица над 18 години с трайни увреждания – около 5 % от населението.

Общият брой на хората с увреждания, регистрирани в Д „СП” – Шумен за 2010 г. е 6131. От тях 1 267 лица са живеещи в селата на общината. Данните сочат устойчива тенденция за увеличаване броя на хората с увреждания на територията на община Шумен.

По данни на Дирекция „Социално подпомагане” – Шумен, настанените лица с увреждания в специализирани институции в община Шумен за периода 2007 – 2010 г. са средно 3 лица годишно. Настанените лица с увреждания от общината в друга област са средно 10 лица годишно. В същото време, чакащите за настаняване в специализирани институции лица с увреждания от община Шумен през 2009 и 2010 са 35 лица. Това показва липсата на достатъчно социални услуги за лица с увреждания не само като брой, но и по видове на уврежданията.

- Самотно живеещи стари хора със затруднения в самообслужването и стари хора с увреждания, нуждаещи се от грижи в семейна среда, в това число и живеещи в отдалечени райони

Според посочените данни от кметовете на населените места в общината относително висок остава дялът на самотно живеещи стари хора, нуждаещи се от помощ и подкрепа в ежедневието си.

УЯЗВИМИ ОБЩНОСТИ И ЛИЦА В НЕРАВНОСТОЙНО ПОЛОЖЕНИЕ

- Етнически общности в неравностойно положение (предимно от ромски произход)

В тази група са включени социално изолирани граждани от ромски произход от община Шумен. Данни за точния брой на ромските общности няма.

Необходимо е спрямо тази група да се насочат мерки, стимулиращи мотивацията за образование, квалификация, заетост и повишаване на родителския капацитет и др.

- Безработни лица с ниско образование и доходи

Анализът в община Шумен показва намаляване на безработните в резултат от стартирани и реализирани програми и мерки за временна заетост. Общият брой на регистрираните безработни към март 2011 г. в общината (по данни на Д „Бюро по труда“) е **3029** или **6.03%** от населението в трудоспособна възраст.

2.4. ОСНОВНИ ИЗВОДИ ОТ СИТУАЦИОННИЯ АНАЛИЗ И ОЦЕНКАТА НА ПОТРЕБНОСТИТЕ

Анализът на данните показва **неблагоприятни демографски тенденции** и **социално-икономически фактори** в община Шумен, които имат пряко отношение към социалната политика и системата на социалните услуги и към потребностите на населението от социални, здравни и др. услуги.

Общи изводи за наличните социални услуги

По отношение на характера на услугите:

- Съществуват регионални диспропорции в картата на наличните социални услуги. Те са съсредоточени предимно в общинския център.
- Силно е ограничен достъпът на големи уязвими групи до предоставяните социални услуги, особено от малките населени места и населените места в отдалечени райони;
- В общината съществува добра практика за предоставяне на мобилни социални услуги, но е необходимо да бъде разширен обхвата;
- Действащите услуги имат предимно корекционен характер, превантивни услуги се предоставят, като те обхващат малка част от спектъра с рисковите групи

По отношение на планирането, управлението и оценката:

- Има много добри практики за възлагане на управлението на социалните услуги чрез конкурс на НПО;

- Няма практика за системно проучване и оценка на потребностите на уязвимите групи на общинско ниво;
- Слабо е развит и интегрираният подход в планирането и предоставянето на социалните услуги: междусекторното взаимодействие на социални, здравни и образователни услуги, жилищна политика;
- Липсва ефективна система за наблюдение, контрол и оценка на социалните услуги, базирана както на външния контрол, така и на развити системи за вътрешен контрол и оценка на постигнатото.

По отношение на развитието на човешките ресурси:

- Недостатъчен е капацитетът за управление и предоставяне на социалните услуги на общинско ниво, за изграждане на партньорства и партньорски мрежи; Липсват програми за развитие на човешките ресурси на ниво доставчици и общини;
- Налице са положителни практики и опит от изпълнението на европейски проекти на НПО в община Търговище.

ИЗВОДИ ЗА УСЛУГИТЕ ЗА ДЕЦА:

- Предоставяните към момента социални услуги за деца в общността са съсредоточени основно в общинския център. Извън подкрепа остават децата с увреждания в селските райони;
- Услугите по ранна интервенция и превенция на изоставянето на деца в институции са крайно недостатъчни – както на ниво родилен дом, така и в общността;
- Не се предоставят услуги за рехабилитация и интеграция на деца с различни видове заболявания от типа на дневен център със седмична грижа;
- Няма гарантиран набор от услуги по превенция, които да оказват подкрепа на родители и деца, да подпомагат отглеждането и възпитанието на децата.

ИЗВОДИ ЗА УСЛУГИТЕ ЗА ЛИЦА И СТАРИ ХОРА:

- Най-развита услуга в общността за възрастни хора е Домашният социален патронаж, която се финансира и предоставя единствено от Общината;
- Услугите Личен асистент, Социален асистент и Домашен помощник са добра алтернатива на институционализирането на възрастни самотни хора и на хора с тежки

заболявания. До момента те се предоставят основно по ОП „Развитие на човешките ресурси” и се управляват от общината;

- Недостатъчен е броят на услугите от резидентен тип за възрастни с различни заболявания и проблеми, за да покрият констатираните потребности. С оглед предстоящия процес на деинституционализация на настанените в специализирани институции в други области следва да се планира разкриването на няколко услуги от резидентен тип;

- Налице са положителен опит и резултати в предоставянето на услуги, финансирани от различни програми и проекти. Отчетена е липсата на устойчивост на социалните услуги, които не се финансират от републиканския и общинския бюджет;

- Огромен ресурс представлява опитът на неправителствените организации от община Шумен, който би могъл да се използва успешно за разширяване обхвата и разнообразяване на услугите за различните групи потребители.

РАЗДЕЛ Б:

СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА СОЦИАЛНИТЕ УСЛУГИ

3. ВИЗИЯ И ЦЕЛИ

3.1. ВИЗИЯ

Визията очертава стратегическите очаквания за перспективното развитие на основните процеси, свързани със социалните услуги в община Шумен. Тя предлага определен модел на това развитие. Визията е основен градивен и дефиниращ компонент за развитие на социалните услуги, като фокусира вниманието върху създаването на условия за пълноценна реализация, чрез грижа и подкрепа за местните общности, групи и хора в риск.

Визията на Стратегията за развитие на социалните услуги в община Шумен е:

Развитие на иновативна и качествена система от социални услуги, насочена към подобряване качеството на живот, към пълноценната реализация и грижа за хората от рисковите групи, както и за тяхното социално включване в община Шумен

3.2. ЦЕННОСТИ И ПРИНЦИПИ

Стратегията поставя човека в центъра на системата и гарантира неговите права за достоен и пълноценен живот, без оглед на етническата му принадлежност, пол, увреждане, възраст и социален статус.

Тя утвърждава следните **ценности** при планирането и предоставянето на социални услуги:

- Уважение и признание на правата и достойнството на всеки човек, общност и група;
- Толерантност и закрила от дискриминация, признаване на различията като ценност и ресурс за развитие;
- Благосъстояние и качество на живот, съответстващо на потребностите на хората;
- Пълноценно развитие на личността, разгръщане на физическите и умствени възможности на децата и всички жители на община Шумен;

Всички заинтересовани страни, участващи в процеса на стратегическото планиране, се обединиха около следните **принципи**:

- Защита на най-добрия интерес на хората от рисковите групи при планирането и предоставянето на социалните услуги;
- Равен достъп за всички живеещи на територията на общината, чрез осигуряване на мобилни, иновативни и гъвкави услуги;
- Прилагане на интегриран подход в грижата за човека, общностите и групите в риск;
- Планиране и предоставяне на мрежа от гъвкави социални услуги, отговарящи на реалните нужди на потребителите;
- Изграждане на устойчиви партньорства и съгласуваност между заинтересованите страни в процесите на планиране, предоставяне и управление на социалните услуги;
- Повишаване на качеството на социалните услуги, надграждане и усъвършенстване на съществуващите практики в предоставянето на социални услуги в общността;
- Насърчаване на гражданския сектор за участие в планирането, предоставянето, мониторинга и оценката на мрежата от социални услуги и дейности;

- Признаване на правото на участие и личен избор на потребителите при предоставяне на най-подходящите за тях социални услуги.

3.3. ПРИОРИТЕТНИ НАПРАВЛЕНИЯ

Приоритетните направления в Общинската стратегия са изведени след задълбочен анализ на идентифицираните потребности на рисковите групи и необходимостта от спешна намеса за решаване на ключови и критични проблеми на жителите на общината. Същите са групирани в две посоки – отнасящи се до съдържанието на социалните услуги и до начина на функциониране и изпълнение на услугите и мерките за социално включване, които са съобразени и с областната стратегия.

Избраните приоритетни направления за съдържанието на социалните услуги включват:

1. Развитие на услуги в общността за социално включване и за превенция на социалното изключване и изолация

Практиката в предоставянето на социални услуги показва, че инвестирането в развиване на услуги по превенция на общинско ниво е ефективно по отношение на ранна реакция и предотвратяване на проблеми в техния зародиш. Вложените средства в тази насока за един ползвател са много по-малко в сравнение с услугите, които се предоставят спрямо изявилия се вече проблеми.

Приоритетно направление на общинската стратегия е развиване на услуги по превенция на рискови фактори, ситуации и събития, които могат да водят до социална изолация или да я задълбочават. Тези услуги ще бъдат развивани на **общинско** и **междубщинско** ниво и ще бъдат **мобилни**, за да могат да обхванат максимално голям брой ползватели. Услугите в това направление са насочени към подкрепа на семействата и индивидите за оставане в тяхната семейна и домашна среда, развитие на индивидуалните и общностни умения и ресурси, превенция на насилието, различни форми на експлоатация, превенция на противоправно поведение, социална маргинализация.

Ще бъдат предоставяни и услуги за социално включване и интеграция на хора, групи и общности, които се намират в социална изолация.

2. Деинституционализация и подобряване качеството на резидентната грижа

На територията на община Шумен има 3 специализирани институции за деца. Държавната политика от 2000 г. активно насърчава процеса на деинституционализация поради

лошото качество на грижата в институциите, негативното влияние върху децата и значителните разходи за поддържане на институционалната система.

Залегналите в Общинската стратегия мерки и дейности трябва да доведат до закриване на специализираните институции за деца. За целта ще се изградят и развият качествени социални услуги от резидентен тип и услуги, предоставяни в общността.

Функционалните приоритетни направления, които подпомагат ефективното изпълнение на основните дейности в Общинската стратегия, са:

3. Развитие на човешките ресурси

В направеното проучване и в анализа е отчетен недостиг на квалифициран персонал за разкриване и управление на социалните услуги. Това е идентифицирано като основен риск за реализация на стратегията. Необходимо е планиране на мерки и дейности за изграждане и развитие на човешките ресурси, както за управлението, така и за предоставянето на социални услуги в съответствие със съвременните стандарти. Успоредно с провеждането на обучения и супервизия, ще се развият механизми и стимули на общинско ниво за подкрепа на доставчиците, целящи повишаване качеството на предоставяните социални услуги.

4. Изграждане на междуобщинско партньорство и междусекторно сътрудничество

Въвеждането на ефективна система от социални услуги на областно ниво изисква активно развиване на партньорствата между общините за разкриване на конкретни социални услуги и мерки за социална подкрепа. Характерът на проблемите на хората в риск предполага прилагане на интегриран подход, който може да се постигне само чрез партньорство и взаимодействие между различните публични и частни организации - участници в секторите социални услуги и подпомагане, образование, здравеопазване, заетост, инфраструктура и жилищна среда. Такива междуобщински услуги са залегнали в стратегията.

3.4. ПРИОРИТЕТНИ ЦЕЛЕВИ ГРУПИ

Планираните дейности в Общинската стратегия ще обхванат всички рискови групи, изведени при анализа на ситуацията. Определянето на приоритетни целеви групи в никакъв случай не изключва останалите рискови групи, но задава основния фокус на интервенцията през периода на стратегията.

Приоритетните целеви групи, към които са насочени социалните услуги и мерки за социално включване в община Шумен, са:

1. Децата, отглеждани в специализирани институции:

- 1.1. Деца с увреждания;
  - 1.2. Деца в СИ с или без специални потребности;
  - 1.3. Деца в СИ, настанени извън област Шумен.
2. Деца в риск, отглеждани в семейна среда:
- 2.1. Деца в риск от изоставяне;
  - 2.2. Деца с увреждания и техните семейства;
  - 2.3. Неглижирани деца;
  - 2.4. Деца в неравностойно положение;
  - 2.5. Деца с противообществени прояви;
  - 2.6. Деца на улицата, проституиращи, жертва на домашно насилие, на трафик, на тежки форми на детски труд;
3. Деца, необхванати от училищната мрежа, трайно не посещаващи училище, отпаднали или в риск от отпадане от училище.
4. Лица с увреждания и техните семейства, в т. ч. лица с увреждания в общността и в СИ.
5. Стари хора с фокус към самотноживеещи, особено в изолираните селски райони.
6. Специфични общности и групи в риск:
- 6.1. Етнически общности в неравностойно положение с фокус върху ромската общност в сегрегирани квартали и махали;
  - 6.2. Безработни лица;
  - 6.3. Неграмотни, хора с основно и по-ниско образование;
  - 6.4. Хора, напускащи местата за лишаване от свобода и хора, осъдени на пробация.
  - 6.5. Лица, жертви на домашно насилие

3.5. ЦЕЛИ

ПРИОРИТЕТНО НАПРАВЛЕНИЕ 1:

Развитие на социални услуги в общността за социално включване и превенция на социалното изключване и изолация на рисковите групи

Обща цел 1:

Създаване на условия за предотвратяване на рисковите фактори, водещи до социална изолация. Подкрепа за социално включване на максимален брой хора в неравностойно положение и уязвими групи.

Специфични цели:

- **Специфична цел 1.1.** Намаляване изоставянето на деца и настаняването им в СИ. Подкрепа за задържането им в биологичното семейство.
- **Специфична цел 1.2.** Подкрепа за социално включване на деца и семейства в риск.
- **Специфична цел 1.3.** Подкрепа за социално включване на деца с увреждания и техните семейства.
- **Специфична цел 1.4.** Развитие на мрежа от услуги в общността за обхващане на хората с увреждания от община Шумен.
- **Специфична цел 1.5.** Развитие на мрежа от услуги в общността за осигуряване на условия за спокоен и достоен живот на старите хора в домашна и семейна среда.
- **Специфична цел 1.6.** Да се осигури достъп на старите хора до качествена резидентна грижа в среда, близка до семейната.
- **Специфична цел 1.7.** Осигуряване на подкрепа за социално включване на уязвими лица, групи и общности.

ПРИОРИТЕТНО НАПРАВЛЕНИЕ 2:

Деинституционализация и подобряване качеството на резидентна грижа

Обща цел 1:

Подобряване качеството на живот на деца и възрастни, настанени в специализирани институции, съобразно техните специфични потребности чрез осигуряване на алтернативни форми на грижи.

Специфични цели:

- **Специфична цел 2.1.** Осигуряване на по-добри условия за живот и индивидуално развитие на децата, настанени в специализирани институции.
- **Специфична цел 2.2.** Предоставяне на подкрепа за социално включване на младежи, напускащи СИ.

- **Специфична цел 2.3.** Подобряване качеството на грижа в институциите за хора с увреждания и стари хора и разкриване на социални услуги в общността.

ПРИОРИТЕТНО НАПРАВЛЕНИЕ 3:

Развитие на човешките ресурси

Обща цел 3.

Създаване на ефективна система за развитието на човешките ресурси и повишаване качеството на социалните услуги в община Шумен.

Специфични цели:

- **Специфична цел 3.1.** Стимулиране развитието на административния и организационния капацитет на общинско ниво.
- **Специфична цел 3.2.** Осигуряване на подкрепа на персонала на социалните услуги за развитие на професионалната квалификация и умения в съответствие с новите изисквания и стандарти.
- **Специфична цел 3.3.** Осигуряване на системен контрол върху качеството на предоставяните социални услуги.

ПРИОРИТЕТНО НАПРАВЛЕНИЕ 4:

Изграждане на междусекторно сътрудничество и междуобщинско партньорство

Обща цел 4

Да се повиши ефикасността на услугите и допълване на наличните ресурси чрез развитие на междуобщинско партньорство и междусекторно сътрудничество.

- **Специфична цел 4.1.** Да се утвърдят ефективни механизми за междусекторно сътрудничество и развитие на смесени услуги.
- **Специфична цел 4.2.** Да се стимулира междуобщинското партньорство в планирането и предоставянето на социалните услуги.

3.6. КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА УСПЕХ

Постигането на целите на стратегията в рамките на следващите пет години трябва да подобри качеството на живота и жизнения стандарт на рисковите групи и общностите в неравностойно положение. Качествената промяна в ситуацията в община Шумен ще бъде

измервана чрез система от качествени и количествени индикатори за напредъка в решаването на идентифицираните проблеми.

Ключовите базисни индикатори за промяната в ситуацията ще покажат разликите при сравнението на показателите за настоящия момент с данните към 2016 г. Такива са:

- Развита иновативна и качествена система от социални услуги в подкрепа на интегритета на семейства и общности в община Шумен в съответствие с националните приоритети за социално включване и деинституционализация;
- Подобрили възможности за достъп до услуги и ресурси на максимален брой уязвими деца, лица, групи и общности;
- Степен на обхващане на пръснати рискови групи чрез развитие на мобилни услуги в община Шумен;
- Постигната качествена промяна в съотношението между предоставяните типове социални услуги чрез значително увеличаване на дела на услугите в общността и намаляване делът на услугите от резидентен тип;
- Закрити трите специализирани институции за деца в община Шумен;
- Предотвратена институционализация от децата в риск от изоставяне към 2016 г.;
- Осигурени услуги, подкрепа и грижи в домашна среда за старите хора в община Шумен с приоритетно обхващане на самотноживеещите в изолирани населени места;

Ключовите количествени индикатори за успеха на осъществената интервенция в рамките на периода от шест години изпълнение на Стратегията са:

- Намален брой на децата, изоставени в ранна детска възраст с 10% годишно до 2013 г., а в края на стратегията с 40% спрямо нивото от 2007-2009г.;
- Намалено с 40% настаняване на деца с увреждания извън семейството;
- Осигурени подкрепящи услуги по ранна интервенция поне на 30 семейства средно годишно;
- Предотвратено изоставяне на 90% от децата, настанени в ЗМБ;
- Осигурен достъп до социални услуги за поне 200 деца и семейства в риск годишно чрез изградени Център за обществена подкрепа и Общностен център за деца и семейства в община Шумен;
- Осигурени приемни семейства за 30 деца средно годишно за общината и 100 деца в края на 2016 г.;

- Намален брой деца, настанявани извън семейната среда с 20% в края на всяка година;
- Осигурена подкрепа за социално включване на поне 40% от децата и семействата в риск;
- Предоставени услуги и рехабилитация на минимум 80% от децата с увреждания и техните семейства в края на 2016;
- Осигурена рехабилитация и услуги за 30% лица с увреждания средно на година;
- Разширен обхват с 15% на хората с увреждания, ползващи услуги в домашна среда – потребители на услугите домашен социален патронаж, домашен помощник, социален и личен асистент;
- 5% от лицата с увреждания, обхванати в програми за трудово посредничество и квалификация, реализирани на пазара на труда;
- Развита широка мрежа от качествени услуги в общността, осигуряваща социално включване на старите хора на територията на общината;
- Подобрени и разширени услуги в домашна среда за 600 стари хора от общината;
- Осигурена качествена резидентна грижа годишно на около 30 стари хора и лица със затруднено самообслужване;
- Осигурена подкрепа за социално включване на поне 40 % от уязвимите лица, общности и групи в община Шумен;
- Подобен достъп до здравни, образователни и социални услуги на поне 40 % от уязвимите лица, общности и групи;
- Осигурена по-добра грижа и условия за развитие на 100% от децата в СИ чрез алтернативни форми на подкрепа;
- 80% от младежите, напуснали СИ, с подобрени социални умения и адаптация към самостоятелен живот;
- Обхванати в целеви програми за професионална квалификация 80% от младежите, напускащи СИ, в т.ч и настанените в защитени и наблюдавани жилища;
- Подобрени възможности за социална интеграция и достъп до заетост на 30% от младежите, напуснали СИ;
- Подобрени условия и качество на грижа за 70% от хората с увреждания и старите хора, настанени в СИ извън общината.

4. ИНТЕРВЕНЦИЯ - СОЦИАЛНИ УСЛУГИ И МЕРКИ

Планираната интервенция очертава общата картина на развитието на мрежа от социални услуги на общинско ниво през следващите 5 години – от 2011 до 2016 година. Стратегията определя:

- развитието на **съществуващите социални услуги** през следващите 5 години с ясно виждане за конкретните перспективи към разширяване, реформиране или към закриване на всяка услуга/дейност;
- разкриването на **нови социални услуги** за приоритетните целеви групи, включително иновативни услуги, които не съвпадат изцяло със стандартните държавно-делегираны дейности;
- инициерирането на **междусекторни „смесени“ иновативни услуги** и програми;
- паралелното развитие на **мерки и политики за социално включване** в приоритетните свързани сектори (образование, здравеопазване, заетост, жилищна среда и инфраструктура), чрез които се решават конкретни проблеми на рисковите групи и/или се създават условия за ефективно функциониране на социалните услуги.

Услугите и мерките са описани към съответното приоритетно направление, като се правят препратки и уточнения в случаите, когато една социална услуга изпълнява дейности, отнасящи се до две или повече приоритетни направления или конкретна цел. Социалните услуги и дейности се разглеждат като система от услуги, които си взаимодействат и допълват, за да се постигне ефект и реална полза за обхванатите целеви групи.

МЕРКИ И ДЕЙНОСТИ

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1. Превенция на социалното изключване

Специфична цел 1.1. Подкрепа на уязвимите семейства и децата за намаляване и предотвратяване на изоставянето им в институции.

Мярка 1.1.1. Предоставяне на подкрепа на уязвимите семейства и деца в Центрове за обществена подкрепа.

Мярка 1.1.2. Осъществяване на комплексна програма за ранно детско развитие на уязвимите семейства и деца.

Мярка 1.1.3. Превенция на изоставянето на деца и настаняването им в специализирани институции.

Мярка 1.1.4. Включване на децата от предучилищна възраст в детски градини и на всички деца в задължителна училищна възраст в подходяща форма на образование.

Мярка 1.1.5. Осъществяване на програми за превенция на всички форми на насилие над и от деца и подкрепа на жертвите на насилие, експлоатация и трафик

Мярка 1.1.6. Превенция на рисково поведение и подкрепа за преодоляване на последиците от него при деца и младежи.

Мярка 1.1.1. Предоставяне на подкрепа на уязвимите семейства и деца в Център за обществена подкрепа.

Предоставяните услуги във всеки Център за обществена подкрепа включват: семейно консултиране и подкрепа; консултиране и информиране за проблеми, свързани с развитието на децата от съответната възраст; индивидуални и фамилни консултации в случаи на кризи в семейството; превенция на рисково и асоциално поведение на деца и младежи; подкрепа за професионално ориентиране на деца и младежи; семейно планиране, подготовка за родителстване, работа на ниво родилен дом, психологическо консултиране и рехабилитация, обучения в умения за самостоятелен живот, превантивни програми на ниво училище, информационни кампании, оценяване, обучение, наемане и подкрепа на приемни родители, подготовка и подкрепа на осиновители.

В Центъра за обществена подкрепа гр. Шумен ще се оказва и спешен прием на деца жертви на насилие и negliжиране в семейството си. Ползвателите на ЦОП ще бъдат насочвани от ОЗД и други свързани структури – медицински професионалисти и лечебни заведения, детски градини и училища, структури от системата на борба с противообществените прояви, общински администрации и др. Център за обществена подкрепа ще предоставя услуги в своите помещения и чрез мобилни екипи.

Дейност 1.1.1.1. Продължаване и разширяване на дейността ЦОП в гр. Шумен с капацитет 79 , планира се увеличение на капацитета на ЦОП на 120 места.

Центърът за обществена подкрепа Шумен ще продължи да предоставя всички услуги, описани по-горе, както и спешния прием на деца в криза. Същевременно той ще изпълнява ролята и на **Ресурсен център** за останалите ЦОП в областта, особено в сферата на приемна грижа и осиновяване (*описано в мерките 1.2.2. и 1.2.3.*). Центърът ще продължи да изнася своите услуги близо до най-уязвимите семейства и деца и да развива съвместните си дейности с другите структури и институции, локализирани в Шумен.

Дейност 1.1.1.2. Продължаване на дейността на услугата Център за работа с деца на улицата с капацитет 15, който функционира в една сграда заедно с ЦОП. Услугите са обединени в Комплекс за социални услуги за деца и семейства (КСУДС) и са възложени за управление на НПО.

Мярка 1.1.2. Осъществяване на комплексна програма за ранно детско развитие с обхват на уязвимите семейства и деца.

По тази мярка ще бъдат осъществени дейности за насърчаване развитието на деца от 0 до 7 годишна възраст. Те са насочени към развиване и подобряване на уменията за родителстване у родители с малки деца, стимулиране на развитието на децата в тази възраст (спрямо стандартите за ранно детско развитие), включване в предучилищна подготовка и училищно образование. Дейностите ще включват партньорство между социалния, образователния и здравния сектор.

Дейност 1.1.2.1. Превенция на нежелана и ранна бременност – дейност към Общностен център за:

- Информирание, консултиране и обучения по въпросите на семейното планиране;

- Услуги по репродуктивно здраве;
- Превенция на рисковото сексуално поведение при децата и младежите;
- Информационни кампании в малцинствени общности – съвместни инициативи на НПО и медиатори от съответната общност;

- Информационни кампании в средни учебни заведения – съвместни инициативи с РИОКОЗ, РИО на МОМН, училищни медицински специалисти и педагогически съветници, общински власти, училищни настоятелства, младежки и родителски организации, НПО.

Тези услуги ще допринесат и за превенцията на нежеланата бременност и за намаляване на риска от изоставяне и институционализация на новородени деца.

Дейност 1.1.2.2. Развиване на умения за родителстване и пренатална подкрепа. Тази дейност включва съвместна работа на Общностен център, здравни медиатори, лични лекари, лекари-специалисти от доболничната и болничната помощ.

Дейността е насочена към:

- Подкрепа, информиране и консултиране за необходимостта от ранна регистрация на бременността;

- Включване на социален работник при проследяване на бременността (на бременната и на социалната среда) при всички регистрирани случаи на необходимост от подкрепа;

- Установяване на възможни рискове за детето – от здравословен и социален характер и стартиране на социална работа при установен риск от раждане на дете с увреждане или риск от изоставяне;

- Приоритетно подпомагане на бременната жена – съвместна работа на Общностен център, ЦОП и дирекция „Социално подпомагане“;

- Училище за бъдещи родители – информиране и консултиране по въпроси, свързани с пренаталното развитие; процеса на раждане и след родилния период; подкрепа за посрещане на детето във физически и емоционален план; следродилна рехабилитация. „Училището за бъдещи родители” ще се изпълнява съвместно от ЦОП, лечебни заведения, организации с нестопанска цел.

- Училище за родители, семейно консултиране и подкрепа – дейности, осъществявани от Общностен център.

Дейност 1.1.2.3. Осигуряване на среда, подкрепяща връзката между майката и бебето. Тази дейност изисква съвместна работа на болничното ръководство и персонала на Родилно отделение в МБАЛ Шумен, общински власти, РЦЗ, ДСП и ЦОП в общините, насочена към:

- Застъпничество за промяна на политиката и подкрепа на връзката “майка-бебе” в Родилно отделение;

- Осигуряване на възможност за престой на родителите в лечебното заведение при хоспитализиране на бебето.

Дейност 1.1.2.4. Осигуряване на здравни грижи. Дейност ще бъде осъществявана съвместно от лични лекари, детски и лечебни заведения, Общностен център, здравни медиатори и ще включва:

- Информирание и консултиране на родителите и проследяване на развитието на детето;

- Извършване на редовни имунизации, особено на деца от етническите общности

Дейност 1.1.2.5. Услуги в подкрепа на родителската грижа за деца до 7 години. Предоставят се от Общностен център, ЦОП, съвместно с общинска администрация, лечебни заведения, образователни институции, дирекция “Социално подпомагане”, организации с нестопанска цел.

- Обхващане в детски ясли и градини. Планирането на местата в яслите и детски градини ще бъде съобразено с темповете на демографско развитие. Чрез мобилните екипи на

Общностния център ще се насърчава записването на децата в ясли и детски градини. Общината ще продължи да субсидира таксата за детски заведения на уязвимите семейства.

- Организиране на почасови услуги за деца – под формата на детегледачки или фамилни центрове в места, където няма възможност за достъп на децата до масови детски градини. Тези услуги ще бъдат организирани като частни инициативи или в рамките на национални програми на МТСП и МОМН;
- Предоставяне на краткосрочно подпомагане (храна, дрехи, памперси) за семейства с деца (0-3 години) в случаи на тежки социални проблеми (от Уницеф по проект „Семейство за всяко дете”, Общностен център, НПО, хуманитарни организации);
- Предоставяне на услуги по проект „Социално включване”, финансиран от Световна банка за интегрирани услуги – в социалната, образователна и здравната сфера за деца от 0-3 години и от 3 до 7 годишна възраст и техните родители.

Мярка 1.1.3. Превенция на изоставянето на деца и настаняването им в специализирани институции.

Дейностите целят „затваряне на входа” към специализираните институции, чрез комплексни програми за семейна подкрепа – социална, достъп до образование, здравни грижи, жилищна политика, заетост и др. Успехът на дейностите зависи от тяхната своевременност - ранна социалната работа и подкрепа на бъдещата майка, нейното семейство и близко обкръжение.

Дейност 1.1.3.1. Ранна превенция на изоставянето и задържане на новородените деца в биологичното семейство. Съвместни инициативи на лечебните заведения, ЦОП, Уницеф по проект „Семейство за всяко дете”, ДСП, ОЗД, които включват:

- Информирание и консултиране на родилки за последиците от институционалното отглеждане на децата, особено в първите 6 месеца от раждането;
- Активна работа на социалните работници от МБАЛ Шумен и ЦОП в родилното отделение за подкрепа на родилки с риск от изоставяне на бебето си.

Останалите услуги са описани в Мярка 2.4.3. Разкриване на нови медико-социални услуги за новородени и техните семейства

Дейност 1.1.3.2. Продължаване на дейността на Звено “Майка и бебе” към КСУДС гр. Шумен с капацитет 6 места:

- Социална работа за насърчаване на родителската привързаност;
- Подпомагане на младите майки чрез социално, психологическо и юридическо консултиране и подкрепа;
- Настаняване, временен престой и грижа до 6 месеца на бременни жени и майки с бебета в риск да изоставят децата си.

Дейност 1.1.3.3. Подкрепа за развитието на социалните ресурси на уязвими семейства. Тази дейност ще бъде осъществявана съвместно от Общностен център, ЦОП и ДСП (които идентифицират рисковите семейства), бюро по труда, образователните структури, структури за професионално обучение, лечебни заведения и общинска администрация. Те включват:

- Информирание, консултиране и придружаване до наличните форми на социално подпомагане и административни услуги;
- Подкрепа за достъп до услуги по професионално ориентиране, квалификация и преквалификация, активни мерки на пазара на труда и заетост;

- Подкрепа за достъп до здравни грижи – издирване, подкрепа и консултиране за здравно осигуряване и налични здравни грижи;
- Осигуряване на общински жилища за временен престой на семейства в жилищна криза;
- Осигуряване на спешно настаняване на деца и семейства в криза в центъра за спешен прием в Шумен;
- Семейно консултиране и подкрепа на семействата за преодоляване на семейни кризи и взаимоотношения в семействата, което ще се осъществява от общината в Общностен център създаден по проект "Социално включване" и ЦОП.

Мярка 1.1.4. Включване на децата от предучилищна възраст в детски градини и на всички деца в задължителна училищна възраст в подходяща форма на образование.

По тази мярка са описани само допълнителни и специално насочени дейности за включване на децата в предучилищна и задължителна училищна възраст в съответна форма на подготовка и образование. Планираните дейности се изпълняват съвместно от училищата, РИО на МОМН, общинска администрация, кмет и кметски наместници, детски заведения, Ресурсния център за подпомагане на интегрираното обучение и възпитание на деца и ученици със специални образователни потребности (РЦПНОВДУСОП), ЦОП и Център за работа с деца на улица в общината в синхрон с националните приоритети за осигуряване на равен достъп до образование и развитие на интегрирано и включващо образование.

Дейност 1.1.4.1. Общински политики и мерки за осигуряване на правото на децата на достъп до образователни услуги и превенция на отпадането от училище:

- Осигуряване на специализиран транспорт за деца в зависимост от възрастта им до детските градини и училища (особено за малките населени места);
- Осигуряване на общежития за живеене на учениците, които учат в средни училища в Шумен и са от други населени места и от други общини;
- Целенасочена политика на общината за подобряване на привлекателността на училището и мерки за превенция на отпадането в рамките на училищния процес.
- Пълно обхващане на децата в предучилищна подготовка с провеждане на кампании за записване на децата осигуряване на постоянно наблюдение върху нивото на посещаемост. Работа с родители на деца от за промяна на нагласите по отношение на образованието;
- Организиране на групи за подготовка за постъпване в училище за деца, които не владеят български език в Общностен център и ЦРДУ;
- Включване на децата и младежите в различни училищни инициативи;
- Осъвременяване по подходящ начин на преподаването с включване на интерактивни методи;
- Осигуряване на занимални за ученици до 4 клас в общообразователните училища в общината.

Мярка 1.1.5. Осъществяване на програми за превенция на всички форми на насилие над и от деца и подкрепа на жертвите на насилие, експлоатация и трафик.

Дейностите по тази мярка насочени към създаване на чувствителност сред обществото и професионалистите за разпознаване на причините, формите и симптомите на насилие, осигуряващи бърза и адекватна реакция на закрила. Те включват и създаване на система от мерки за превенция на насилието над деца чрез развиване на техните умения за себеотстояване и защита; намаляване на агресивното поведение и отношения сред децата. Планираните дейности се осъществяват от ЦОП, ОЗД и ДСП, със съдействието на МКБППМН, органите на МВР и пробационните служби, лечебни заведения, образователни институции, НПО.

Дейност 1.1.5.1. Осъществяване на кампании по специални образователни програми във всички детски градини и училища, както и в рамките на ЦОП, насочени към превенция на агресивно поведение сред деца, разпознаване на насилието и умения за защита; провеждане на лекции и дискусии в часа на класа; организиране на хепънинги, междуучилищни прояви и инициативи на общинско и областно ниво.

Програмите и кампаниите ще бъдат осъществявани от детските градини, училищата (учители, педагогически съветници), ЦОП, центровете за работа с деца на улицата и МКБППМН. Програмите ще използват материали, разработени от ДАЗД, НПО и други организации.

Дейност 1.1.5.2. Обучение на поне 15 професионалисти за разпознаване и сигнализиране за случаи на насилие.

Обучението ще включва придобиване на знания за различните форми на negliжиране, насилие, злоупотреба и трафик, детски труд и неговите последици върху децата и симптомите, с които се проявяват. Обучението ще бъде организирано от Регионалния център за развитие на човешките ресурси в област Шумен и по собствени програми на различни организации. В него ще бъдат включени социални работници, полицаи, възпитатели в детска градина, учители, лекари и медицински специалисти.

Дейност 1.1.5.3. Обществени кампании за предотвратяване на насилието и други форми на злоупотреба и експлоатация

Програмите и кампаниите ще бъдат насочени към деца, родители, професионалисти и широката общественост, и осъществявани от ЦОП, общинска администрация, ОЗЦ, МКБППМН, ЦРДУ. Темите ще включват различните форми на насилие (физическо, сексуално и психологическо), злоупотреба, експлоатация, тежки форми на детски труд, negliжиране. От особена важност е включването на темата за ефектите върху децата от раздялата с родители, които работят в чужбина. Програмите ще използват материали, разработени от ДАЗД, УНИЦЕФ, НПО и други организации.

Дейност 1.1.5.4. Преодоляване на последиците от преживяното насилие за деца, жертви на насилие и/или трафик. Услугите се предоставят от Спешен прием към ЦОП гр. Шумен и Кризисен център в гр. Шумен. Дейностите са:

- Предоставяне на консултиране и рехабилитация в ЦОП, (*описани подробно в Дейност 1.1.*)
- Предоставяне на краткосрочен подслон за деца – в Спешен прием се предоставя подслон до 1 месец на деца в ситуация на криза, с капацитет общо 8 места.
- Предоставяне на краткосрочен подслон за жени и деца жертви на насилие в Кризисен център. Ще бъдат разкрит 1 център - в гр. Шумен с капацитет 10 места.
- Предоставяне на кризисна интервенция, психологическа подкрепа, юридическо и социално консултиране и информирание.

Дейност 1.1.5.5. Превенция на безнадзорността и тежките форми на детски труд и подкрепа за реинтеграция на децата на улицата. Дейността се изпълнява от ЦОП и Центъра за работа с деца на улицата в Шумен, който функционира в рамките на Комплекса за социални услуги за деца и е с капацитет 15 деца.

- Работа с уязвими семейства и деца от ЦОП и Център за работа с деца на улицата за подобряване на взаимоотношенията в семействата, развиване на социалните им ресурси, съдействие за решаване на битови и жилищни проблеми;
- Подкрепа за включване в образователната система и преодоляване на последиците от престоя на улицата на деца в риск.

Услугите на ЦРДУ са насочени към деца, за които има риск да попаднат на улицата, както и деца в риск от отпадане от училище чрез организиране на индивидуална и груповата работа с

тях за подготовка за постъпване и връщане в училище, развиване на социалните умения на децата, работа със семействата, дневен, полудневен и почасов престой.

Дейности 1.1.5.6. Подобряване на възможностите за реакция в случаите на насилие над деца и експлоатация на детски труд.

- Изпълнение на полицейска закрила и предоставяне на специализирана подкрепа – в Спешен прием към ЦОП Шумен;

- Изслушване на деца, жертви и свидетели на престъпления в специализираното помещение („Синята стая”) в КСУДС Шумен;

- Спазване на алгоритъма по подписаното Споразумение за междусекторно сътрудничество между общини, полиция, съд, прокуратура и другите заинтересовани страни за оповестяване и съвместна работа на институциите, включени в процеса.

Мярка 1.1.6. Превенция на рисковото поведение и подкрепа за преодоляване на последиците от него при деца и младежи. Мярката предлага дейности по подкрепа и консултиране на семействата с деца с рисковото поведение чрез планиране на образователни програми и извънкласни занимания: спорт, клубове по интереси и др.; образователни програми за правата и задълженията на гражданите и санкциите при нарушаването им; образователни програми за опасностите и последиците от употребата на наркотици и алкохол, тютюнопушене, рисковото сексуално поведение и др.

Дейностите се изпълняват се от общинска администрация, ОЗЦ, медицински специалисти в учебните и детски заведения, младежки и родителски организации, ЦОП, ЦРДУ, НПО.

Дейност 1.1.6.1. Образователни програми и кампании в училище, в рамките на ЦОП и услугите за деца на улицата, насочени към превенция на рисковото поведение - агресия, насилие, отклоняващо се поведение, рисковото поведение на деца и младежи, здравна и социална просвета против зависимостите: провеждане на лекции и дискусии в часа на класа; организиране на хепънинги, междуучилищни прояви и инициативи на общинско и областно ниво.

Дейност 1.1.6.2. Извънучилищни дейности и осмисляне на личното време на децата.

Необходимо е развитието на разнообразни извънучилищни дейности като клубове по интереси, ателиета, детски работилници, занимания със спорт и изкуство, които се осъществяват от Детската школа по изкуствата и Ученическата спортна школа в гр. Шумен, училища, читалища, ЦОП като посредници или организатори, училищни настоятелства, РИО на МОМН, ЦРДУ, НПО. Осъществяване на кампании за здравна просвета от РИОКОЗ, училищните медицински специалисти и педагогически съветници.

Дейност 1.1.6.3. Работа с деца, извършители на противообществени прояви. Включва индивидуални и групови програми с децата за развиване на про-социално поведение и техните семейства. Осъществяват се от ЦОП, МКБППМН, ЦРДУ, Пробационната служба.

Специфична цел 1.2. Предоставяне на алтернативни социални услуги за подкрепа на семейства и деца.

Мярка 1.2.1. Предоставяне на подкрепа на роднини и близки, поели грижата за дете.

Мярка 1.2.2. Развитие на приемната грижа.

Мярка 1.2.3. Развиване на услуги в подкрепа на кандидат-осиновители, осиновители и осиновени в община Шумен.

Мярка 1.2.1. Предоставяне на подкрепа на роднините и близки, поели грижата за дете.

Планирани са съвместни дейности на ЦОП и ОЗД за настаняване в семейства на близки и роднини на деца от социални институции и деца в риск от изоставяне. Настаняването при близки и роднини и осиновяването осигуряват устойчива семейна грижа за детето и трайно решаване на проблема за бъдещето на изоставените деца.

Дейност 1.2.1.1. Подкрепа за семействата на роднини и близки, които отглеждат деца като мярка за закрила. Предоставя се от Общностен център и ЦОП и включва:

- Подкрепа на роднини и близки при поемане на грижата за новородени и по-големи деца, чиито родители заявяват намерение за изоставяне;
- Предоставяне на подпомагане (храна, дрехи, памперси за деца от 0-1 година) в случаи на тежки социални проблеми;
- Мобилизиране на разширеното семейство – използване на методите на Семейната групово конференция в ромски общности.

Мярка 1.2.2. Развитие на приемната грижа.

Тази мярка включва развиване от 2012 г. на приемна грижа в рамките на ЦОП в общината. Към момента приемната грижа все още не е държавно-делегирана дейност. Предстои кандидатстване по проект ОП „РЧР” за финансиране на развитата услуга приемна грижа. В областта съществува Областен център по приемна грижа към КСУДС –Шумен който е пилотен и се финансира от УНИЦЕФ с 42 утвърдени приемни семейства и 44 настанени деца до момента в община Шумен.

ЦОП ще изпълнява дейности по информационни кампании, оценка, обучение, назначаване и подкрепа на приемни семейства. В развитието на приемната грижа ЦОП работи в тясно партньорство с ОЗД за определяне на децата за настаняване и осъществяване на процеса на напасване между дете и семейство.

Приоритетно ще бъде развивана приемна грижа за деца до 2 години.

Дейност 1.2.2.1. Развитие на дейности по приемна грижа в ЦОП. Дейностите на ЦОП включват:

- Провеждане на кампании и информационни срещи за популяризиране на приемната грижа на областно ниво, подготовка на обучителни материали и обучение на приемните родители в цялата област;
- Подбор, обучение и оценка на кандидат приемни родители.
- Наемане на професионални приемни родители;
- Подкрепа за приемните семейства в процеса на напасване;
- Наблюдение и подкрепа на приемното семейство.

Мярка 1.2.3. Развиване на услуги в подкрепа на кандидат-осиновители, осиновители и осиновени в община Шумен. Изпълняват се Съвета по осиновяване към РДСП, ОЗД, ЦОП и НПО.

Дейност 1.2.3.1. Обучение и подготовка на кандидат осиновители.

Обучението и подготовката се предоставя от ЦОП на кандидат-осиновители, насочени от ОЗД и по собствено желание. Включва форми на индивидуална и групово работа.

Дейност 1.2.3.2. Подкрепа на осиновители и осиновени. Тази дейност включва:

- Подкрепа и мотивиране в следосиновителния период;

- Формиране на групи за подкрепа на осиновители и осиновени деца;
- Подкрепа в периода на прием на осиновеното дете в семейството – подкрепа в ежедневните грижи.

Осъществяват се от ЦОП в община Шумен при насочване от ОЗД и самостоятелна заявка от семейството.

Специфична цел 1.3. Подкрепа на семействата с деца с увреждания за отглеждането им в семейна среда.

Мярка 1.3.1. Подкрепа на родителите с цел превенция на изоставянето на деца с увреждания.

Мярка 1.3.2. Осигуряване на достъп до здравна грижа, медицинска и социална рехабилитация на деца с увреждания и подкрепа за техните семейства.

Мярка 1.3.3. Осигуряване на достъп до дневна, почасова и заместваща грижа на деца с увреждания, отглеждани в семейна среда.

Мярка 1.3.4. Осигуряване на интегрирана предучилищна подготовка и образование на деца с увреждания.

Мярка 1.3.1. Подкрепа на родителите с цел превенция на изоставянето на деца с увреждания.

Деяностите са насочени към навременна диагностика и ранна интервенция в случаите на раждане на дете с увреждане. Интервенцията предоставя: информация на семейството за медицинските аспекти на състоянието на детето, подготовка и подкрепа за необходимите грижи. Услугата включва и дейностите по ранно детско развитие. Предоставят се от ЦОП, медицински специалисти и лечебни заведения, Център за Ранна интервенция и предотвратяване изоставянето на бебета по проект „Социално включване” през 2012 г., Център за детско и майчино здраве по проект „Семейство за всяко дете” през 2011 г., НПО.

Деяност 1.3.1.1. Разкриване и стартиране на услугата Център за „Ранна интервенция и предотвратяване изоставянето на бебета”.

Центърът ще се разкрие в гр. Шумен и ще предоставя:

- Подкрепа на бременните жени от рисковите групи от психолог и лекар педиатър, които ще подготвят майката и членовете на семейството за предстоящото раждане и отглеждане на дете с увреждане. Целта е след раждането майката и семейството да не изпаднат в стрес и това да доведе до взимане на решение за изоставяне на детето;

- Оказване на подкрепа след раждането на детето като в първите дни ще бъде в родилното отделение, а след изписването на майката в дома ѝ. Съобразно увреждането на детето, в екипа ще се включват рехабилитатор, кинезитерапевт и др.;

- Предоставяне на възможност за материална подкрепа на майката и новороденото – осигуряване на средства от първа необходимост за отглеждане на бебето;

- Оказване на подкрепа от специализиран екип при раждане на недоносени бебета като се осигури съвместно пребиваване на майката с бебето или ежедневни посещения на майката при детето ѝ в лечебното заведение, за да не се прекъсва емоционалната близост;

- Организиране на информационни и комуникационни кампании за мобилизиране на общността за превенция на ранни забременявания, семейно планиране, ранно идентифициране на рисковата бременност.

Дейност 1.3.1.2. Изграждане на сътрудничество и обмен на информация между здравния и социалния сектор в ЦОП за пренатална диагностика, ранна регистрация на бременността и ранно установяване на риска от увреждане; предоставяне на психологически консултации и подкрепа на родителите преди и непосредствено след раждане на дете с увреждания.

Мярка 1.3.2. Осигуряване на достъп до здравна грижа, медицинска и социална рехабилитация на деца с увреждания и подкрепа за техните семейства.

Тази мярка ще бъде осъществена чрез продължаване на функционирането на съществуващите услуги и развиване на нови за улесняване достъпа до здравна грижа, медицинска и социална рехабилитация.

Дейност 1.3.2.1. Продължаване и утвърждаване на дейността на Център за социална рехабилитация и интеграция (ЦРСИ) на хора с физически увреждания гр. Шумен. Управлението е възложено на външен доставчик: Регионална организация на Съюза на инвалидите – Шумен.

Капацитета на центъра е 25 места, но средномесечно обслужва над 30 деца и лица с увреждания. Ползвателите са от всички възрастови групи, преобладават лицата във възрастта между 31 и 60 години. Децата, ползващи социалните услуги на центъра са 10, като 6 от тях са на възраст от 8 до 18 години. Всички ползватели са от гр. Шумен.

Целите на екипа на центъра са: добро образование и квалификация на хората с увреждания, равнопоставено участие на пазара на труда, активно включване в социалния живот.

Услугите, които се предоставят на потребителите са: консултиране и информиране; обучение (в мобилност; компютри и интернет; чуждоезиково обучение); медицинска рехабилитация (кинезитерапия и масажи; конна езда; плуване); дневни занимания (кръжоци за придобиване на умения; културни мероприятия; беседи; екскурзии); помощ при попълване на документи; придружаване; пазаруване; измерване на кръвна захар и кръвно налягане. Центърът разполага със специализиран микробус, който осигурява на потребителите с физически увреждания придвижване до социалната услуга без нужда от придружител.

Дейност 1.3.2.2. Социална подкрепа в ЦОП и Общностен център.

Семействата с деца с увреждания ще ползват и услугите по семейно консултиране и подкрепа, развитие на родителски умения, осъществявани от Общностен център и ЦОП в община - Шумен. (*Дейност 1.1.1.1.*)

Дейност 1.3.2.3. Рехабилитация на деца и работа с родители в Дневни центрове за деца. Наред с дневната грижа в Центровете се предлагат и услуги за рехабилитация на деца с увреждания и работа с техните семейства, предоставяне на информация и подготовка за полагане на грижи в семейна среда:

- В съществуващия Дневен център за деца и младежи гр. Шумен с капацитет 36 места се предвижда увеличение на капацитета от 36 на 50 места, съобразно необходимостта от ползване на услуги в общността от потребителите настанени в предвидените за разкриване 3 ЦНСТ за деца с увреждания по проект „Детство за всички“.

- Стартиране на дейностите в новоразкрития Дневен център за деца с увреждания (седмична грижа) в с. Васил Друмев в сградата на ДДМУ (*Дейност 1.3.3.2.*) с капацитет 10 места;

- Съществуващата практика на рехабилитация на деца с увреждания (от дома, но и не само от него) в ДМСГД гр.Шумен, да бъде продължена в новоразкрит самостоятелен Дневен център за деца с увреждания от 0-3 години в сградата на дома с капацитет 40 места.

Мярка 1.3.3. Осигуряване на достъп до дневна, почасова и заместваща грижа деца с увреждания, отглеждани в семейна среда.

Бъдещото развитие на дневната и почасова грижа изисква да се спазват принципите на гъвкавост на услугите и съответствие с конкретните индивидуални потребности на децата и семействата, както за социализацията на децата с увреждания, така и за осигуряването на възможност за техните родители да работят. Дневната грижа за деца с увреждания ще бъде почасова, полудневна и целодневна. Тя има за цел да подготви децата, които до момента са живели изолирано, за включване в масови детски заведения и да предостави временна подкрепа на родителите и семействата. Целодневната грижа ще бъде използвана като краен случай, особено във формата на дневни центрове, поради риска от вторична институционализация и сегрегиране на децата с увреждане.

Грижите могат да се предлагат в разнообразни форми.

Дейност 1.3.3.1. Продължаване на дейността и увеличаване с 14 места на Дневен център за деца и младежи с увреждания в Шумен (до капацитет 50 места). Доставчик на социалната услуга е Община Шумен.

Дейност 1.3.3.2. Стартиране на дейностите в новоразкрития от 01.05.2011г., Дневен център за деца с увреждания със седмична грижа в ДДМУ с. Васил Друмев община Шумен с капацитет 10 места. Всички органи и институции, ангажирани с грижа за децата от домовете на територията на община Шумен, работят в посока за извеждане на децата от институцията, която ще бъде реструктурирана, а в последствие закрыта.

Дейност 1.3.3.3. Продължаване на работата на Дневния център за деца с увреждания в ДМСГД гр. Шумен и разкриване му в последствие като самостоятелна услуга за деца 0-3 години с капацитет 30 деца.

Дейност 1.3.3.4. Осигуряване на помощни средства чрез ДСП съгласно Закона за интеграция на хората с увреждания. Разкритите социалните услуги в общността ще предоставят информация, консултиране, съвети за права, процедури и посредничество за получаване на техническите помощни средства от социалните услуги в общността за деца и възрастни.

Дейност 1.3.3.5. Разширяване на програмите, които предлагат домашни грижи - Личен асистент – 120 потребители за община Шумен, Социален асистент 80 потребители в община Шумен и Домашен помощник в град Шумен 50 потребители и в малките населени места община Шумен 120 потребители. Предвижда се община Шумен да осигури разкриването и развиването на този тип социални услуги в общността.

Дейност 1.3.3.5. Предлагане на почасова грижа в рамките на дейността на ДЦДУ, ЦСРИ или ЦОП;

Мярка 1.3.4. Осигуряване на интегрирана предучилищна подготовка и образование на деца с увреждания.

Дейност 1.3.4.1. Обхващане за деца с увреждания в масови детски градини и ясли. През 2011 г. - разработване на план за действие в който ще се предвиди:

- Разкриване на места за деца с увреждания в детските ясли – с конкретен план къде, за колко деца, специфични проблеми;

- Осигуряване на места за интегриране на деца с увреждания в общите групи в детските градини, вкл. подкрепа за адаптиране към средата, осигуряване на транспорт.

Дейност 1.3.4.2. Интегриране на децата с увреждания в масови училища с ресурсни учители - осъществява се от училищата, РИО на МОМН, Екипът за комплексно педагогическо оценяване (ЕКПО) към РИО и Ресурсния център за подкрепа на деца със СОП към МОМН с подкрепата на общините, които трябва да осигурят необходимата достъпна среда за децата с увреждания – вътре и извън сградата на училището.

Дейност 1.3.4.3. Продължаване на оптимизацията и реструктурирането на специалните училища за работа с деца с множество и тежки увреждания с регламентиране на нови функции и за подкрепа на процеса на интегриране в общообразователна среда;

Дейност 1.3.4.4. Изграждане на подкрепяща среда за децата и учениците със специални образователни потребности чрез осигуряване на архитектурен, информационен и комуникационен достъп в училищата и детските градини и подобряване на системата от ресурсно подпомагане; Адаптиране на средата (предоставяне на подходящо обзавеждане и оборудване) на яслите, детски градини и учебни заведения за прием на деца и младежи с увреждания.

Дейност 1.3.4.5. Подготовка и обучение на персонала на масовите детски заведения и училища за работа с деца и младежи с увреждания. Тази дейност се осъществява съвместно със структурите на образованието, общински администрации, ОЗД, ЦОП в общините, услуги за деца с увреждания в общността.

Дейност 1.3.4.6. Осъществяване на кампании и работа в общността за приемане на децата с увреждания. Подкрепата за прием в масови детски заведения и дневни центрове, образователни институции се осъществява от ЦОП, дневни центрове и други услуги за деца с увреждания, общински администрации, ДСП, НПО и други.

Специфична цел 1.4. Социално включване и реализация на хора с увреждания в обичайната среда.

Мярка 1.4.1. Развиване на ЦСРИ за обхващане на хората с увреждания в цялата община.

Мярка 1.4.2. Разширяване на социалните услуги в домашна среда за подкрепа в ежедневието на хората с увреждания и техните семейства.

Мярка 1.4.3. Развиване на целева общинска политики и мерки за социално включване на хората с увреждания.

Хората с увреждания имат нужда от комплексни социални услуги: медицинска и социална рехабилитация, здравни грижи, информация и консултации, обучение и подкрепа.

Мярка 1.4.1. Развиване на ЦСРИ за обхващане на хората с увреждания в цялата община.

ЦСРИ осигуряват за хората с увреждания необходимата комплексност от грижи. Консултиране (здравно, психологическо, социално, юридическо), информирание и подкрепа получават и семействата и близките, които полагат грижи за хора с увреждания. Постепенно ще се развият мобилни услуги, които да обхванат хората с увреждания в други населени места и да осигурят достъп до услуги в семейна среда за децата и хората с увреждания, живеещи в малки изолирани населени места. Планираната мобилност е двупосочна. Първо, услугата ще отиде при клиента, когато не се изисква специално оборудване (например, рехабилитатор и психолог могат да предоставят част от услугите на място при посещение по адреси в селата по график); на място ще се предоставят консултации за семействата и обучения за ползване на

техническите помощни средства и др. Второ, чрез осигуряване на специализиран транспорт клиентът може да бъде доведен до услугата в ЦСРИ.

Дейност 1.4.1.1. Продължаване функционирането на ЦСРИ за хора с увреждания гр. Шумен и увеличаване на капацитета от 25 места на 40. Ползвателите са от всички възрастови групи, преобладават лицата във възрастта между 31 и 60 години. Децата, ползващи социалните услуги на центъра са 10, като 6 от тях са на възраст от 8 до 18 години. Услугите, които се предоставят на потребителите са: консултиране и информиране; обучение (в мобилност; компютри и интернет; чуждоезиково обучение); медицинска рехабилитация (кинезитерапия и масажи; конна езда; плуване); дневни занимания (кръжоци за придобиване на умения; културни мероприятия; беседи; екскурзии); помощ при попълване на документи; придружаване; пазаруване; измерване на кръвна захар и кръвно налягане. Центърът разполага със специализиран микробус, който осигурява на потребителите с физически увреждания придвижване до социалната услуга без нужда от придружител.

Дейност 1.4.1.2. Продължаване и увеличаване на дейността на ЦСРИ за хора със зрителни увреждания гр. Шумен - от капацитет 25 места до осигуряване на капацитет от 40 места. Целите на работещите в Центъра са подкрепа за социална рехабилитация и интеграция на хората със зрителни увреждания, безплатно обучение в елементарна рехабилитация, адаптиране към зрителния дефект и формиране на умения за пълноценен и самостоятелен живот.

Услугите, които се предлагат на потребителите са: ориентиране и мобилност; готварство; занимателна терапия; брайлово обучение; компютърна грамотност; полезни умения; физическа култура и спорт; консултиране; занимателна терапия, която включва следните клубове: клуб “Спортен риболов”, клуб “Музика”, клуб “Шах”, клуб “Цветарство и градинарство”, клуб “Излет и туризъм”, клуб “Приложно изкуство”, клуб “Здраве”.

Дейност 1.4.1.3. Продължаване функционирането на ЦСРИ за хора с увреждания в гр. Шумен капацитет от 40 места. В Центъра се предлагат: консултиране; рехабилитация; терапия; ориентиране; информиране и обучение; групова работа; работа на терен; образование и обучение в полезни умения.

Дейност 1.4.1.4. Разкриване на ново ЦСРИ с капацитет 60 места и местоположение в 4 общински сгради в които ще предоставят на потребителите услуги по: консултиране и информиране; обучение (в мобилност; компютри и интернет; чуждоезиково обучение); социална и медицинска рехабилитация; дневни занимания (кръжоци за придобиване на умения; културни мероприятия; беседи; екскурзии); помощ при попълване на документи и други услуги, подкрепящи формиране на умения за пълноценен и самостоятелен живот.

Дейност 1.4.1.5. Разкриване на Дневен център за възрастни с увреждания с. Друмево с предоставяне на услуги за удовлетворяване на здравни и рехабилитационни потребности, както и на потребностите от социални контакти и организация на свободното време. Планиран капацитет 30, срок за разкриване 2012-2013 г.

Мярка 1.4.2. Разширяване на социалните услуги в домашна среда за подкрепа в ежедневието на хората с увреждания и техните семейства.

Спектърът на тези услуги обхваща както ежедневни дейности вкъщи (като помощ при хранене, обслужване, помощ за излизане и придвижване), така и предоставяне на дневни и почасови услуги извън дома (в дневни центрове и алтернативни форми на заместваща грижа). Тези услуги ще бъдат организирани около съществуващите домашни социални патронажи.

Дейност 1.4.2.1. Разширяване на обхвата на услугите, които предлагат домашни грижи за хора с увреждания – домашен помощник, социален и личен асистент (продължение на националните програми - ДП, СА, ЛА, ОП ”РЧР”). Идентифицираните потребности на

рисковите групи изискват увеличение поне с 30% на наетите асистенти/домашни помощници за лица с увреждания. Дейностите ще бъдат осъществявани от общините и доставчиците на социални услуги.

Дейност 1.4.2.2. Увеличаване на броя на потребителите на Домашен социален патронаж и увеличаване на обхвата им във всички населени места в община Шумен (2011-2016) с включване на повече хора с увреждания.

- Разширяване на обхвата на услугите - като територия и брой потребители поне с 20%;
- Включване на допълнителни услуги в подкрепа на самостоятелния живот на лицата с увреждания: подпомагане при хранене, обслужване, помощ за излизане и придвижване. Съдействие за осигуряване на адаптирана среда и технически помощни средства;
- Подобряване на материалните условия за работа на Домашен социален патронаж (подобряване на обзавеждането и оборудването, подмяна на автомобилите).

Дейност 1.4.2.3. Осигуряване на информация, съдействие и посредничество за улесняване на достъпа до технически помощни средства и достъпна среда в дома по програмите на АХУ и Закона за хората с увреждания.

Дейност 1.4.2.4. Разширяване на услугите в подкрепа на близките, които полагат грижи за хора с увреждания в домашна обстановка. Предоставяне на специализирана подкрепа на близките при инцидент с член от семейството, който води до инвалидизация – информирание и консултиране (здравно, психологическо, социално, юридическо). Подкрепата се предоставя от ЦСРИ в общините.

Мярка 1.4.3. Развиване на целева общинска политика и мерки за социално включване на хората с увреждания.

Дейностите се изпълняват съвместно от общинска администрация, организации на хора с увреждания, НПО.

Дейност 1.4.3.1. Подобряване на инфраструктурата и осигуряване на достъпна среда в общественото пространство, културни и здравни центрове, училища и детски градини с определяне на конкретните задачи по общини.

Дейност 1.4.3.2. Дейности на ДБТ, община и местни НПО за предоставяне на достъп до доходи, заетост, професионална квалификация, обучение и практически умения и др. за лицата с увреждания, адаптиране на работната среда.

Дейност 1.4.3.3. Прилагане на общински и национални мерки за осигуряване на по-широки възможности за самостоятелен живот – обучение на хората с увреждания, жилище, доходи, достъп до услуги и подпомагане, адаптиране на публичния транспорт и сигнална уредба за хора с различен тип увреждания.

Специфична цел 1.5. Подкрепа за социалната интеграция и реализация на младежи, маргинализирани лица, хора със зависимости и с психични разстройства.

Мярка 1.5.1. Развиване на услуги за превенция и подкрепа за преодоляване на последиците от рисково и зависимо поведение на младежи и възрастни.

Мярка 1.5.2. Развиване на услуги за подкрепа и социална интеграция на хора с психични разстройства.

Тези услуги имат за цел да свържат младежите и лицата от уязвимите групи с подходящи социални, образователни, здравни, информационно-консултантски и други услуги в

зависимост от техните нужди и проблеми. Услугите са свързани с други услуги, така че да могат комплексно да се решават проблемите на младежите и лицата от уязвимите групи: социална изолация, ниска социална компетентност или незнанието/ неумението да се обърнат към подходяща институция или специалист, които да им помогнат в решението на проблемна ситуация.

Мярка 1.5.1. Развиване на услуги за превенция и подкрепа за преодоляване на последиците от рисково и зависимо поведение на младежи и възрастни.

Дейност 1.5.1.1. Развиване на услуги за превенция в Дневни центрове, ЦСРИ и ЦОП в общината.

Услугите ще бъдат насочени към млади хора в риск, на възраст 18-35 и лица на възраст 35-65 години, както следва: млади хора, след престой в специализирани институции, младежи и лица над 35 години преодолели сериозен здравословен проблем, психическа или физическа травма, преодолели зависимости, след периода на лечение, жертви на домашно насилие или трафик, дълготрайно безработни лица, хора с вируса на ХИВ и СПИН.

Те ще включват: развиване на умения за самостоятелен живот и превенция на рисково поведение; психологическо консултиране; семейно консултиране; медиация; рехабилитация; младежки информационно-консултантски и обучителни услуги; обучителни услуги, свързани с повишаване на квалификацията, преквалификация, кариерно консултиране и посредничество за намиране на работа.

Дейност 1.5.1.2. Подобряване на условията в общинските социални жилища в гр. Шумен за настаняване на младежи, напускащи институции и освободени лица от места за задържане.

Дейност 1.5.1.3. Разкриване на Център за временно настаняване в гр. Шумен с капацитет 20 места, със срок за настаняване не повече от 3 месеца в рамките на календарната година и разширяване на териториалния обхват към всички населени места от област Шумен.

Мярка 1.5.2. Развиване на услуги за подкрепа и социална интеграция на хора с психични разстройства.

Дейност 1.5.2.1. Продължаване на дейността на Защитено жилище в с. Царев брод община Шумен с капацитет 8 места за осигуряване на алтернативна грижа за лица с психични проблеми и предотвратяване на институционализацията им.

Специфична цел 1.6. Подкрепа на възрастните хора за подобряване качеството им на живот.

Мярка 1.6.1. Създаване на комплекси от услуги за подкрепа на възрастни хора.

Дейностите по тази цел включват изграждане на партньорски мрежи от услуги на общинско ниво и/или развиване на комплексни услуги за възрастни и самотни стари хора, организирани около съществуващите Домашни социални патронажи, Дневни центрове (*планирани в Дейност 1.6.1.2.*) или ЦСРИ (по Мярка 1.4.1.) в община Шумен.

Мярка 1.6.1. Създаване на комплекс от услуги за подкрепа на старите хора в община Шумен.

Тези комплекси могат да обединят административно на функционален принцип съществуващите и новооткрити услуги за стари хора – Домашен социален патронаж, домашни помощници, социални асистенти, Дневни центрове.

Дейност 1.6.1.1. Разширяване на потребителите на Домашен социален патронаж на територията на цялата община Шумен с дейности по:

- Предлагане на храна;
- Помощ в домакинството;
- Хигиенно и санитарно обслужване;
- Помощ за излизане и придвижване;
- Съдействие за достъп до здравни и социални услуги.

Дейност 1.6.1.2. Разкриване на два нови Дневни центрове за възрастни хора в гр. Шумен и с. Панайот Волов, община Шумен с капацитет по 30 места всеки.

Дневните центрове са основната форма на социална услуга в общността, предлагаща храна, дневна грижа и възможности за общуване. Освен тях, клубовете на пенсионера и други форми на услуги също осигуряват за старите хора възможности за разнообразяване на ежедневието и социални контакти.

Дейност 1.6.1.3. Продължаване на общинската подкрепа за дейностите на Клубовете на пенсионера, предоставящи възможности за общуване, социален живот, медицински и др. услуги за стари хора с относително съхранено здраве и възможности за самостоятелно придвижване. При необходимост ще се разкрият нови клубове.

Дейност 1.6.1.6. Разширяване на услугите в домашна среда - домашен помощник, социален асистент, личен асистент с увеличен капацитет.

Тези услуги осигуряват домашни грижи, помощ в домакинството, обслужване, помощ за излизане и придвижване и др. дейности в подкрепа на стари хора, които им позволяват по-дълго да живеят в своя дом и в семейна среда. Реалното увеличение на тези услуги през 2011-2015 г. ще зависи от предоставените възможности за финансиране по националните програми и по програмата на АХУ.

- Осигуряване на услугата Домашен помощник по Национална програма с увеличение от 30%, предвидени на основата на идентифицираните потребности.
- Осигуряване на услугите Социален и Личен асистент с увеличение от 30%, предвидени на основата на идентифицираните потребности.

Дейност 1.6.1.7. Продължаване функционирането на Обществената трапезария в гр. Шумен с капацитет 50 места, която предлага храна на хора, изпаднали в безпомощност, без доходи и близки, самотни възрастни и инвалиди; скитащи и безпризорни лица.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2. Деинституционализация и развитие на алтернативни социални услуги

Специфична цел 2.1. Подготовка на специализираните институции за трансформация/закриване.

Мярка 2.1.1. Разработване на планове за трансформация/закриване на специализираните институции за деца.

Мярка 2.1.2. Разработване на планове за трансформация и подобряване на качеството на грижа в специализираните институции за хора с увреждания и стари хора.

Мярка 2.1.1. Разработване на планове за закриване/трансформация на специализираните институции за деца.

През първата година на стратегията (2011 г.) ще бъдат разработени планове за закриване/трансформация на всички специализирани институции за деца на територията на общината: ДМСГД гр. Шумен, ДДМУ с. В. Друмев, ДДЛРГ в гр. Шумен. Те ще следват заложените в Стратегията дейности и ще бъдат институционално подкрепяни от МТСП – АСП, ДАЗД, МЗ, УНИЦЕФ, държавни и местни власти и др..

Дейност 2.1.1.1. Създаване на общински работни групи за разработване на планове за закриване/трансформация на СИ за деца на територията на община Шумен. Работата им ще бъде подпомагана от експерти от РДСП, РЦЗ, НПО, УНИЦЕФ и др. за консултиране и подкрепа на процеса чрез провеждане на срещи, посещения на място, дискусии, съвместна разработка на предложения.

Дейност 2.1.1.2. Изработване на планове за закриване/трансформиране на 3 СИ за деца в община Шумен. В тези планове се описва изпълнението на следните основни етапи:

- актуализиране на индивидуалните оценки и на тяхна основа актуализиране на плановете за действие на всички деца, настанени в СИ, като се заложат за всички деца реалистични дългосрочни и краткосрочни цели и социални услуги, необходими за извеждане на децата.
- Оценка на човешките ресурси, планове за допълнителна професионална квалификация на персонала и препоръки за пренасочване към новите социални услуги и/или дейности, които ще се развият в съответната община;
- Планиране на бъдещето на материалната база и ресурсите на институцията;
- Изпълнение на индивидуалните планове на всички деца, постепенно извеждане на децата от СИ;
- Закриване/трансформиране на институцията и изпълнение на плана за използване на материалната база и ресурсите на институцията.

Мярка 2.1.2. Разработване на планове за трансформация и подобряване на качеството на грижа в специализираните институции за хора с увреждания и стари хора.

Плановете ще бъдат разработени през втората година от действието на Стратегията (2012г.).

Дейност 2.1.2.1. Създаване на общински работни групи за разработване на планове за трансформация и подобряване качеството на грижа в СИ за възрастни и стари хора в областта с участието на експерти от РДСП, РЦЗ, НПО за консултиране и подкрепа на процеса чрез становища, предложения, участие в работни срещи, дискусии и други планирани мероприятия.

Дейност 2.1.2.2. Изработване на планове за трансформация и подобряване качеството на грижа в СИ за възрастни хора с увреждания и стари хора в община Шумен. В тези планове се описва изпълнението на следните основни етапи:

- Индивидуална оценка и планиране за всяко лице, настанено в СИ.
- Оценка на човешките ресурси и планиране на допълнителна професионална квалификация на персонала с оглед възможности за пренасочване към новите социални услуги и/или дейности, които ще се развият в съответната община;
- Оценка и планиране на преустройство на материалната база и ресурсите на институцията;
- Изпълнение на индивидуалните планове на всички лица.

Специфична цел 2.2. Настаняване на деца от специализираните институции в различни форми на семейна грижа.

Мярка 2.2.1. Осигуряване на семейна среда за деца, изведени от институции чрез реинтеграция в биологичното или разширено семейство или настаняване в алтернативна семейна грижа.

Дейностите по тази специфична цел се изпълняват: текущо, като част от задължителните дейности на ЦОП, ОЗД и СИ по подкрепа на децата, настанени в СИ и при необходимост – с по-широк обхват, в съответствие с актуализираните институционални проекти за трансформиране и постепенно закриване на СИ (*съгласно мерките по специфична цел 2.4.*).

Мярка 2.2.1. Осигуряване на семейна среда за деца, изведени от институции чрез реинтеграция в биологичното или разширено семейство или настаняване в алтернативна семейна грижа.

Поне 50% от децата, настанени в специализирани институции трябва да бъдат изведени и настанени в семейна среда.

Дейност 2.2.1.1. Реинтеграция в биологичното семейство.

Услугите по реинтеграция на децата в биологичното семейство ще се предоставят от ЦОП и включват подкрепа на детето и на семейството.

- Подкрепа за възстановяване на прекъснатите връзки с биологичните родители, братя и сестри;
- Подкрепа на детето при реинтеграция в семейството;
- Подкрепа на биологичните родители при поемане на грижата за деца, отглеждани в институции. Информирание и консултиране за права и отговорности. Услуги за изграждане на родителския капацитет.

За изпълнението на тази дейност ще бъдат сформирани мобилни екипи по реинтеграция в семейна среда на децата, настанени в СИ.

Дейност 2.2.1.2. Интеграция в разширено семейство – услугите по интеграция на децата в семейство на роднини и близки. Ще се предоставят от ЦОП и включват подкрепа на детето и на семейството.

- Подкрепа за възстановяване на прекъснатите връзки на децата с техните близки и роднини;
- Подкрепа на детето в периода на адаптация в разширеното семейство;
- Подкрепа на роднини и близки при поемане на грижата за деца, отглеждани в институции;
- Консултиране, практическа подкрепа, съдействие, информирание, посредничество, материална и финансова подкрепа в процеса на отглеждане на изведените деца.

Дейност 2.2.1.3. Настаняване на деца от СИ в приемни семейства

Услугите ще се предоставят от ЦОП (*както е описано в мярка 1.2.2.*), с подкрепата на областния център по приемна грижа към ЦОП - Шумен и ще включват: провеждане на кампании, обучение и оценка на кандидат приемни родители, подкрепа на детето и на семейството.

- Провеждане на кампании и информационни срещи;
- Подбор и обучение на приемни родители;

Подкрепа при предоставяне на приемната грижа - на детето и на приемното семейство.

Дейност 2.2.1.4. Подкрепа на осиновяването. Услугите ще се предоставят от всички ЦОП (както е описано в мярка 1.2.3.) и ще включват:

- подкрепа на детето и на семейството в след осиновителния период;
- формиране на групи за подкрепа на осиновени деца и осиновители.

Специфична цел 2.3. Разкриване на нови социални услуги със среда близка до семейната, за децата, които не могат да бъдат изведени в семейна среда.

Мярка 2.3.1. Осигуряване на среда близка до семейната за деца, лишени от родителска грижа.

Мярка 2.3.1. Осигуряване на среда близка до семейната за деца, лишени от родителска грижа – Центрове за настаняване от семеен тип (ЦНСТ).

ЦНСТ представлява алтернативна форма на грижи за деца, за които за изчерпани възможностите за осигуряване на семейна среда и се предполага, че настаняването им ще бъде дългосрочно. Центровете предоставят подслон и ежедневни грижи за настанените деца, като осигуряването на здравните и образователни услуги се предоставят извън мястото за живеене, за да бъде осигурена социална интеграция.

Дейност 2.3.1.1. Разкриване на 3 ЦНСТ (36 места) в гр. Шумен, в които да се настаняват деца с умствена изостаналост, изведени от СИ (ДДМУ „Калинка” с. В. Друмев и други СИ) и се предоставят: подслон и ежедневни грижи; създаване на условия за социална интеграция – прием в масови детски ясли, градини, училища; поддържане на връзката с родители, близки и роднини). Във всяко ЦНСТ ще има по-две места за спешно настаняване на деца с увреждания. При настаняването на деца с увреждания в ЦНСТ с капацитет 12 места се предвижда следното разпределение на потребители - 2 деца от ДМСГД и 10 от ДДМУ „Калинка” с. В. Друмев

Дейност 2.3.1.2. Стартиране на дейностите в ЦНСТ към ДДЛРГ „Детелина” с капацитет 15 места. Услугата е разкрита през 2011г. и финансирана като държавно делегирана дейност. Ползватели на услугата ще бъдат децата от ДДЛРГ ”Детелина”, за които са изчерпани възможностите за реинтеграция в биологичното семейство, настаняване в семейство на близки и роднини или в приемно семейство.

Специфична цел 2.4. Трансформация и закриване на съществуващите специализирани институции за деца.

Мярка 2.4.1. Трансформиране на ДМСГД гр. Шумен.

Мярка 2.4.2. Разработване за план за закриване на ДМСГД гр. Шумен.

Мярка 2.4.3. Разкриване на нови медико-социални услуги за новородени и техните семейства.

Мярка 2.4.4. Трансформиране и закриване на ДДЛРГ “Детелина” гр. Шумен.

Мярка 2.4.5. Трансформиране и закриване на ДДМУ „Калинка” с. Васил Друмев, община Шумен.

Мярка 2.4.1. Трансформиране на ДМСГД гр. Шумен.

В рамките на тази мярка е заложено изпълнението на дейностите, включени в плана за ДМСГД (разработен по мярка 2.1.1.) Трансформирането на ДМСГД ще бъде извършено чрез

значително намаляване на броя на настанените деца, обособяване като самостоятелна услуга на Дневен център за деца с увреждания (на базата на съществуващата практика).

Както и за останалите специализирани институции, трансформирането на Дома и дейностите, които ще бъдат развивани, ще бъдат уточнени в предвидения в мярка 2.1.1. План за закриване/трансформация.

Дейност 2.4.1.1. Актуализиране на индивидуалните оценки и планове за всяко дете. Това ще бъде извършено от екип, с участието на представители на ДМСГД, ОЗД, КСУД, външен експерт на УНИЦЕФ. оценките ще включват възможността за реинтеграция в биологичното и разширено семейство, а плановете ще предвиждат осигуряване на сигурна и постоянна семейна среда за всяко дете. оценките и плановете ще бъдат актуализирани през 2011 г.

Дейност 2.4.1.2. Изпълнение на индивидуалните планове за настанените деца (в съответствие с описанието по мярка 2.1.1.)

Дейност 2.4.1.3. Превенция на настаняването на деца в ДМСГД (описано в мерките по превенция и подкрепа за уязвими семейства).

Дейност 2.4.1.4. Промяна на статута на наличния в момента Дневен център за деца с увреждания и разкриването му като отделна услуга Дневен център за деца с увреждания и хронични заболявания с капацитет 30 места. Услугата сега функционира в рамките на общата издръжка на ДМСГД и предлага дневна грижа на деца, които имат различни по степен хронични заболявания и увреждания. Обособяването на Дневния център като отделна услуга е само административно и финансово отделяне, тъй като вече са осигурени подходящи материални условия и оборудване.

Дейност 2.4.1.5. Промяна на статута на лечебното заведение съгласно предвижданията на Плана за трансформация/закриване.

Мярка 2.4.2. Разработване на план за закриване на ДМСГД гр. Шумен.

Закриването на ДМСГД ще се извърши паралелно с постепенното изграждане на пакет от нови услуги за новородени и техните семейства с цел затваряне на входа на институцията. За да се предотврати изоставянето на новородени деца на ниво родилен дом, работата по превенция трябва да започне по-рано, а където е възможно още преди раждането на детето. Успехът на превенцията зависи от ранната навременна намеса и продължителността на социалната работа с бъдещата майка, нейното семейство и близко обкръжение.

Ще бъдат развити услуги по ранна интервенция, здравна профилактика, подкрепа на родителите на бебета и малки деца и предотвратяване изоставянето им в специализирани институции.

Дейност 2.4.2.1. Подготовка за закриване на ДМСГД–Шумен, чрез развитие на алтернативни семейства за деца в риск, и разкриване на нови услуги в подкрепа на майчинството и родителството, превенция на изоставянето до 2012 г.

Дейност 2.4.2.2. Създаване на работна група с участието на УНИЦЕФ, Община Шумен, областна администрация, РДСП, ДМСГД, ОЗД, РЦЗ, НПО и външни експерти за изработване на план за закриване на ДМСГД в гр. Шумен. Работната група ще бъде съставена на базата на споразумения за сътрудничество, които ще бъдат подписани през 2010 г. между:

- УНИЦЕФ, МЗ, МТСП, ДАЗД и АСП;
- УНИЦЕФ, Областен управител на област Шумен и Община Шумен.

Планът ще бъде изготвен на базата на:

- Преглед и актуализиране на индивидуалните оценки и планове за грижа на всяко дете, настанено в ДМСГД;

- оценка и план за работа с персонала на ДМСГД;

- оценка на сградата на ДМСГД.

Дейност 2.4.2.3. Съгласуване на изготвения план за закриване на ДМСГД на общинско, областно и национално ниво, както и на предложенията за разкриване на нови услуги при трансформирането на ДМСГД.

На базата на този план и предвидените услуги и мерки ще бъде актуализирана Стратегията.

Мярка 2.4.3. Разкриване на нови медико-социални услуги за новородени и техните семейства.

Дейност 2.4.3.1. През 2011 г. ще стартират услугите в Център за детско и майчино здраве по проект „Семейство за всяко дете” на УНИЦЕФ, като през 2012 г. развитите вече услуги ще преминат към Общностния център, разкрит по проект „Социално включване”.

Същността на предлаганите услуги в Центъра са: системно проследяване на здравословното състояние, физическото и психомоторно развитие на кърмачето и малкото дете. Предотвратяване на детската заболяемост, смъртност, negliжиране в семейството и други рискове в ранна възраст.

Услугите са насочени към родители на новородени и малки деца, които са социално слаби, изолирани, нямат или не посещават общопрактикуващ лекар.

Дейности, които ще осъществява новоразкритите услуги:

- Измерване на ръста и теглото на детето, обиколка на главата, гърди, здравословното състояние, проследяване на имунизационния календар;

- Проверяване и диагностициране на психомоторното развитие /всеки месец през първата година; на всеки три месеца през втората година, на всеки шест месеца през третата година и на 4 и 6 годишна възраст/;

- Консултиране на смущенията в храненето: насърчаване на кърменето, пробни кърмения и др.

- Обучение в здравословно хранене, съобразено с нормите за възрастта и индивидуалните потребности на детето;

- Консултиране и информиране за психофизиологичните особености на съня на новороденото, кърмачето и малкото дете; консултиране на смущенията на съня – календар на съня и пр.;

- Обучение за масаж и гимнастика, стимулиране и основни грижи за новороденото и

- кърмачето, закалителни процедури;

- Профилактика на заболяванията в детска възраст;

- Съдействие за записване при общопрактикуващ лекар.

Местоположението на услугите ще бъде определено след разработване и приемане на плана за закриване на ДМСГД Шумен по т.2.4.2., а от 2012 г. в Общностен център в сградата на бивше НУ”Гео Милев”.

Дейност 2.4.3.2. През 2011 г. ще се подготви разкриването на услуги за подкрепа на родители на бебета и малки деца.

Същността на тези услуги е да осигури подкрепа на родителите, в зависимост от потребностите на семейството и децата. Особен акцент се обръща на включване на бащите в отношенията майка-бебе. Услугите ще предотвратяват разпадането на връзката майка – дете и трайното настаняване на детето извън семейството; ще подпомага родители в затруднено

положение. Родителите, които посещават услугите задължително са включени в програми за заетост и развиване на техните умения за родителстване.

Дейности, които ще осъществяват новоразкритите услуги:

- Консултиране и подкрепа в родителството - развитие на родителски умения за връзка с детето; създаване на тематични родителски групи.
- Почасова грижа в центъра или в дома на семействата; осигуряване на добра грижа за детето. Услугата е алтернатива на яслите и детските градини в случаите, когато детето е твърде малко.
- Материална подкрепа – най-необходимите неща за отглеждане на бебе и малко дете.
- Придружаване, консултиране, застъпничество пред всички институции, групова и индивидуална работа с родителите.
- Спешна помощ за родители - осигуряване на заетост на родителите, материално подпомагане и евентуално семейно настаняване. Свързване на системите за социална помощ, заетост и закрила на детето.
- Ще се подсигури рехабилитация и здравни грижи в обичайните домашни условия на майки, които отглеждат деца с увреждания до 3 годишна възраст.

Местоположението на услугите ще бъде определено след разработване и приемане на плана за закриване на ДМСГД Шумен по т.2.4.2.

Дейност 2.4.3.3. Подготовка за разкриване през 2011 г. на услугата Център за „Ранна интервенция и предотвратяване изоставянето на бебета”.

Същността на тази услуга е да се оказва навременна подкрепа на бременни жени, майки и млади момичета. Мобилизиране на общността за превенция на ранни забременявания, осигуряване на семейно планиране, ранно идентифициране на рискова бременност.

Дейности, които ще осъществява новоразкритата услуга:

- Подкрепа на бременните жени от рисковите групи от психолог и лекар педиатър, които ще подготвят майката и членовете на семейството за предстоящото раждане и отглеждане на детето. Целта е след раждането майката и семейството да не изпаднат в стрес и това да доведе до взимане на решение за изоставяне на детето.
- Оказване на подкрепа след раждането на детето като в първите дни ще бъде в родилното отделение, а след изписването на майката в дома ѝ. В случай на заболяване на детето, в екипа ще има възможност да се включат и други специалисти – социален работник, рехабилитатор, кинезитерапевт.
- Предоставяне на възможност за материална подкрепа на младата майка и новороденото – осигуряване на средства от първа необходимост за отглеждане на бебето.
- Оказване на подкрепа при раждане на недоносени бебета като се осигури съвместно пребиваване на майката с бебето в дома за деца, за да не се прекъсва емоционалната близост и подкрепа от специализиран екип на двойката майка-бебе.
- Организиране на информационни и комуникационни кампании за мобилизиране на общността за превенция на ранни забременявания, семейно планиране, ранно идентифициране на рискова бременност.

Дейност 2.4.3.4. Осигуряване на алтернативни семейства за децата в риск (приемна грижа, осиновяване).

Тази услуга ще се осъществява от „Областен център по приемна грижа”, базиран в структурата на КСУДС Шумен. Същността на услугата е да се намери алтернативно семейство за децата, които са в риск в биологичното семейство (приемна грижа и осиновяване). Услугата предотвратява настаняването на малки деца и бебета в домове и им осигурява семейна грижа.

Дейности, които ще осъществява услугата:

- Намиране, оценяване и подготвяне на приемни родители;
- Подкрепа и наблюдение на семейството след настаняване в приемното семейство;
- Подкрепа на кандидат осиновители;
- Подкрепа на осиновителите и детето след неговото осиновяване.

Дейност 2.4.3.5. Закриване на ДМСГД като медико-социална услуга за прием на новородени деца – края на 2012 година.

Мярка 2.4.4. Трансформиране и закриване на ДДЛРГ “Детелина” гр. Шумен.

В рамките на тази мярка са включени изпълнението на дейностите, включени в плана за ДДЛРГ „Детелина” (*разработен по мярка 2.1.1.*) Трансформирането на институцията ще бъде извършено чрез значително намаляване на броя на настанените деца и разкриване на ЦНСТ с общ капацитет 15 деца. Предвижда се годишно капацитетът за постоянна грижа да намалява с 20%.

Дейност 2.4.4.1. Актуализиране на индивидуалните оценки и планове за всяко дете. Това ще бъде извършено от екип на ЦОП Шумен, ДДЛРГ „Детелина” и ОЗД Шумен. Оценка ще включват възможността за реинтеграция в биологичното и разширено семейство, необходимостта от развиване на умения за самостоятелен живот, а плановете ще предвиждат осигуряване на сигурна и постоянна семейна среда за всяко дете и самостоятелен живот. Оценка и плановете ще бъдат актуализирани през 2011 г.

Дейност 2.4.4.2. Изпълнение на индивидуалните планове за настанените деца (в съответствие с описанието по мярка 2.1.1.), включително извеждане на настанени младежи в наблюдавани жилища (след 2012 година);

Дейност 2.4.4.3. Превенция на настаняването на деца в ДДЛРГ „Детелина” (описано в мерките по превенция и подкрепа за уязвими семейства).

Дейност 2.4.4.4. Стартиране на услугите в новоразкритото ЦНСТ в ДДЛРГ „Детелина” през 2011 година (*описани в дейност 2.3.1.2.*);

Дейност 2.4.4.5. Закриване на институцията в края на 2014 г.

Мярка 2.4.7. Трансформиране и закриване на ДДМУ „Калинка” с. Васил Друмев

В рамките на тази мярка са включени изпълнението на дейностите, включени в плана за ДДМУ „Калинка” с. Васил Друмев, (*разработен по мярка 2.1.1.*) Трансформирането на институцията ще бъде извършено чрез значително намаляване на броя на настанените деца и изграждане на нови услуги. Предвижда се годишно капацитетът за постоянна грижа да намалява с 20%.

Дейност 2.4.7.1. Актуализиране на индивидуалните оценки и планове за всяко дете. Това ще бъде извършено от екип, в който ще вземат участие представители на ДДМУ „Калинка” с. Васил Друмев, ОЗД. Оценка ще включват възможността за реинтеграция в биологичното и разширено семейство, необходимостта от развиване на умения за самостоятелен живот, а плановете ще предвиждат осигуряване на сигурна и постоянна семейна среда за всяко дете и самостоятелен живот. Оценка и плановете ще бъдат актуализирани през 2010 г. – 2011 г.

Дейност 2.4.7.2. Изпълнение на индивидуалните планове за настанените деца (в съответствие с описанието по мярка 2.1.1.), включително извеждане на настанени младежи в три ЦНСТ за деца с умствена изостаналост, разкрити по проект „Детство за всички” през 2011г.;

Дейност 2.4.7.3. Превенция на настаняването на деца в ДДМУ „Калинка” с. Васил Друмев (описано в мерките по превенция и подкрепа за уязвими семейства).

Дейност 2.4.7.4. Закриване на институцията до края на 2012 година.

Специфична цел 2.5. Подпомагане на социалната интеграция на деца и младежи, напускащи специализирани институции.

Мярка 2.5.1. Развитие на наблюдавани жилища и прилагане на програми за социални умения на децата, настанени в СИ.

Мярка 2.5.2. Разкриване на защитено жилище деца и младежи.

Мярка 2.5.3. Програми за социална и трудова интеграция на младежите, напуснали СИ

Мярка 2.5.1. Развитие на наблюдавани жилища и прилагане на програми за социални умения на децата, настанени в СИ.

Услугите са предназначени за младежите, навършили 18 години, които напускат специализирани институции и ще предоставят подкрепа за тяхната социалната интеграция и самостоятелния живот.

Дейност 2.5.1.1. Продължаване дейността на 2 Наблюдавани жилища в гр. Шумен с общ капацитет 6 места.

Дейност 2.5.1.2. Прилагане на програми във всички СИ за изграждане на социални умения на настанените деца и младежи и подготовка за самостоятелен живот след напускане на институцията. Програмите се изпълняват съвместно от ЦОП и СИ с подкрепата на училищата и ОЗД в община Шумен.

Мярка 2.5.2. Разкриване на Защитено жилище за деца и младежи.

Тази мярка предвижда развитието на услуги в общността от резидентен тип за деца и младежи, за които не е възможно да бъде осигурена семейна среда и продължаване на функционирането на действащите.

Дейност 2.5.2.1. Разкриване на Защитено жилище за деца и младежи с умствена изостаналост.

Новото Защитено жилище ще бъде разкрито в община Шумен с капацитет 8 места.

Мярка 2.5.3. Програми за социална и трудова интеграция на младежи, напуснали СИ

Дейност 2.5.3.1. Предоставяне на подкрепа към младежите, напуснали СИ – информирание, консултиране, съдействие и посредничество за намиране на работа и самостоятелно жилище, както и съдействие при кризисни ситуации. Дейностите ще се осъществяват от ЦОП, ЦСРИ и общините като се намалява интензивността пропорционално на нарастващата самостоятелност на младежите.

Дейност 2.5.3.2. Програми за професионална квалификация на младежите, напуснали СИ - включване в курсове за професионална квалификация към Дирекциите Бюро по труда (ДБТ), и/или по проекти, подкрепени от Оперативни програми за развитие на човешките ресурси и Националните програми за заетост.

Дейност 2.5.3.3. Прилагане на общински и национални мерки за осигуряване на достъп до заетост за младежите, напуснали СИ – стимулиране на работодателите, програми за субсидирани работни места и др.

Дейност 2.5.3.4. Прилагане на общински мерки в подкрепа на младежите, напуснали СИ, за осигуряване на жилище (като настаняване под наем в общинско жилище).

Специфична цел 2.6. Предоставяне на алтернативни социални услуги за хора с увреждания и стари хора.

Мярка 2.6.1. Предоставяне на алтернативни социални услуги.

Мярка 2.6.1. Изграждане на нови алтернативни социални услуги.

Дейност 2.6.1.1. Разкриване в гр. Шумен на 1 ЦНСТ за хора с увреждания и стари хора, в което могат да бъдат настанявани лица, останали без дом, близки и роднини, които да се грижат за тях; лица, изведени от институции; могат да се предлагат временни (за кратък престой) грижи на хора с увреждания, когато на близките им се налага отсъствие от дома.

Дейност 2.6.1.2. Продължаване дейността на Защитеното жилище за хора с психични разстройства с капацитет 8 места в с. Царев брод община Шумен.

Дейност 2.6.1.4. Разкриване на Защитено жилище с капацитет 8 места в гр. Шумен за настаняване на хора с умствена изостаналост (извеждане на настанени в СИ – Дом за мъже с умствена изостаналост гр. Шумен.

Специфична цел 2.7. Подобряване качеството на грижа и трансформиране на институциите за хора с увреждания и стари хора.

Мярка 2.7.1. Повишаване на качеството на услуги в ДСХ „Д-р Стефан Смядовски” гр. Шумен.

Мярка 2.7.2. Повишаване на качеството на услугите в ДВХУИ с. Лозево, община Шумен.

Мярка 2.7.1. Повишаване на качеството на услугите в ДСХ „Д-р Стефан Смядовски” гр. Шумен.

В рамките на тази мярка е заложено изпълнението на дейности по подобряване на качеството на грижа чрез обособяване на среда близка до домашната и подобряване на медицинското обслужване (2011-2014 г.).

Дейност 2.7.1.1. Актуализиране на индивидуалните оценки и планове за всяко лице. Това ще бъде извършено от екип на ДСП Шумен и екипа на Дома. Те ще показват възможността за самообслужване и необходимата подкрепа.

Дейност 2.7.1.2. Пребазиране на ДСХ „Д-р Стефан Смядовски” гр. Шумен с цел повишаване качеството на услугите и създаване на по-добри условия за живот на потребителите в дома. Обзавеждане, осигуряване на самостоятелни стаи или стаи с максимум три легла 2011-2012 г.

Дейност 2.7.1.3. Осигуряване на специализирано медицинско обслужване на настанените хора в тежко здравословно състояние.

Дейност 2.7.1.4.

Мярка 2.7.2. Повишаване на качеството на услугите в ДВУИ с. Лозево, община Шумен.

В рамките на тази мярка качеството на грижа ще бъде подобро чрез обособяване на среда близка до домашната и подобряване на медицинското обслужване (2011-2014 г.).

Дейност 2.7.3.1. Актуализиране на индивидуалните оценки и планове за всяко лице. Това ще бъде извършено от екип с участието на експерти от ДСП Шумен. оценките и плановете ще показват възможността за самообслужване и необходимата подкрепа и медицинска грижа.

Дейност 2.7.3.2. Ремонт и обзавеждане; осигуряване на самостоятелни стаи или стаи с максимум две легла до 2014 година.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3. Развитие на човешките ресурси

Специфична цел 3.1. Подкрепа развитието на административния капацитет общинско ниво за управление на социални услуги.

Мярка 3.1.1. Развитие на административния капацитет на общинско ниво

Развитието на човешките ресурси у всички участници в реализацията на Стратегията ще повиши техния капацитет, ще им позволи да реализират пълния си потенциал и ще осигури благоприятна среда за изпълнение на планираните дейности.

Мярка 3.1.1. Развитие на административния капацитет на общинско ниво

Дейност 3.1.1.1 Адекватно ресурсно обезпечаване на структурите (отдел/сектор/експерти/специалисти), ангажирани с администрирането и управлението и развитието на социалните услуги на територията на община Шумен в областта с осигуряване на достатъчен брой служители (не по-малко от 2).

Дейност 3.1.1.2. Осигуряване на възможности за непрекъснато обучение, обмяна на опит и добри практики, с цел развитие на капацитета на експертите и специалистите общината, ангажирани с управлението на социалните услуги и на доставчиците, които да осигурят:

- Повишаване на капацитета на служителите за изследване на потребностите на общността и планиране на вида и обхвата на услуги по превенция на рисковите фактори и услуги за целевите групи в риск (деца, семейства, хора с увреждане, самотно живеещи стари хора и т.н.);
- Изграждане на административен капацитет за реформиране и реструктуриране или закриване на съществуващи социални услуги, в съответствие с приоритетите и мерките на настоящата стратегия;
- Повишаване на компетентността на специалистите за финансово планиране и осигуряване и ефективно управление на финансовите средства и други ресурси, необходими за осъществяване на социалните услуги на територията на общината;
- Повишаване на уменията и промяна на нагласите към възлагане на предоставянето на социални услуги на външни доставчици;
- Повишаване на капацитета за наблюдение и оценка, както и за оказване на методическа подкрепа за повишаване на качеството на предоставяните социални услуги на територията на общината.
- Познаване, анализиране и ефективно използване на възможностите на съществуващите финансови инструменти от национално финансиране и Структурните фондове на ЕС.

Специфична цел 3.2. Подкрепа за развитие персонала, предоставящ социални услуги.

Мярка 3.2.1. Повишаване на квалификацията и уменията на персонала, директно ангажиран в предоставянето на социални услуги.

Мярка 3.2.1. Повишаване на квалификацията и уменията на персонала, директно ангажиран в предоставянето на социални услуги.

Дейност 3.2.1.1. Осигуряване на поредица от обучения за специалистите - социални работници, психолози, специални педагози, рехабилитатори и др., както и за помощния персонал, ангажиран в директното предоставяне на социалните услуги, които да осигурят:

- Обогащаване на знанията и опита им за ефективна работа по случай;
- Осигуряване на активното участие на клиента в процеса на работата по удовлетворяване на неговите потребности, подбор на специфичните дейности, свързани с предоставянето на социалната услуга;
- Оценка на въздействието, документиране на добрите практики в работата по случай.
- Придобиване на знания и умения за качествено предоставяне на социалните услуги, в които са ангажирани.

Дейност 3.2.1.2. Провеждане на обучения, които да осигурят усвояване на специфични умения за планиране на професионалното развитие и кариерно израстване, умения за работа в екип и ефективно общуване, работа по проекти, взаимодействие с различни институции, и др.

Дейност 3.2.1.3. Осигуряване на възможности за обучение, обмяна на опит и консултиране по въвеждане на практика за работа с доброволци при предоставянето на социални услуги;

Дейност 3.2.1.4. Осигуряване на възможности за участие в работни срещи, конференции, обучителни пътувания/стажантски програми и др. на регионално, национално и европейско ниво, осигуряващи обмен на опит и професионално развитие на специалистите, които директно предоставят социални услуги.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 4. Развитие на междусекторно сътрудничество и междуобщински партньорства в социалните услуги.

Специфична цел 4.1. Утвърждаване на механизми за междусекторно сътрудничество.

Мярка 3.4.1. Изграждане на партньорства и работа в мрежа.

Развитието на партньорството между общини и сектори, изграждането на мрежи на областно и местно ниво ще способства за съчетаването на наличните и потенциалните ресурси, допълването и съгласуването на дейностите на ангажираните институции от различните сектори с фокус потребителите на услуги, уязвимите общности и групи.

Мярка 3.4.1. Изграждането на партньорство и работа в мрежа.

Дейност 3.4.1.1. Организиране на обучения, семинари, работни срещи и др. осигуряващи формиране и развитие на умения за изграждане и поддържане на ефективни партньорства на местно и областно ниво и работа в мрежа.

Дейност 3.4.1.2. Предоставяне на консултации, фасилитация, обучителни модули и обучения през практика за междубщинско и междусекторно взаимодействие:

- Ефективно взаимодействие между общинска администрация, ДСП и НПО;
- Механизми и подходи за осигуряване на подкрепа от гражданския сектор за Стратегията; умения за мобилизиране на потенциала на НПО за управление и предоставяне на социалните услуги, инициране и изпълнение на мерки за социално включване на общинско и областно ниво;
- Обучения и консултиране за подобряване на условията за включване на НПО като външни доставчици на услуги.

Дейност 3.4.1.3. Документиране и популяризиране на добрите практики в общините и в областта за осъществяване на партньорски взаимодействия при предоставянето и/или управлението на социални услуги и добрите практики за работа в мрежа при осъществяването на кампании за превенция на рисковото поведение или кампании за популяризиране на услугите.

Специфична цел 4.2. Стимулиране на междубщинското партньорство.

Мярка 4.2.1. Създаване на различни форми на партньорство

Характерът на проблемите на хората в риск изисква интегриран подход, който може да се постигне само чрез партньорство и взаимодействие между различните публични и частни организации - участници в секторите социални услуги и подпомагане, образование, здравеопазване, заетост, инфраструктура и жилищна среда.

Мярка 4.2.1. Създаване на различни форми на партньорство

Ефективното междубщинско партньорство и междусекторно сътрудничество ще допринесе за изграждане на оптимална мрежа от социални услуги в област Шумен, която да осигури равен достъп до услуги за рисковите групи и инструменти за максимално оползотворяване на наличните ресурси. Изграждането на механизми на партньорство е определено като приоритетно направление в Общинската и Областната стратегия със следните цели и задачи:

1. Дейности за постигане на целите:

- Осигуряване участието на всички заинтересовани страни в изпълнението на социалните услуги в общината на базата на подписано споразумение за междусекторно сътрудничество на ниво община;
- В споразумението ще бъдат разписани конкретните ангажменти на всяка от страните;

- Всяка от заинтересованите страни определя служител, в чиито задължения да е вписан ангажиментът за осигуряване участието на съответната страна в реализирането на междусекторното сътрудничество;
- Мултидисциплинарните екипи, изградени на базата на споразумението, ще бъдат отворена система, в която според конкретния случай ще бъдат включени и други специалисти;

За постигане на ефективно партньорство и междусекторно сътрудничество ще бъдат използвани разнообразни инструменти като:

- **Споразумения** за съвместна работа за инициране /изпълнение на общи дейности, междуобщински и смесени услуги – определят се рамкови правила и области на съвместна работа; формализират се и се издигат на по-високо ниво традиционно добри взаимоотношения;
- **Партньорства** – съвместни действия в определени от споразумението насоки за съвместна работа;
- **Граждански/обществени съвети** с постоянно действие;
- Съвместно разработване на Общински планове за развитие, бюджета на общината, други стратегии, концепции и други;
- **Обществени форуми** и конференции – с периодично действие по конкретни въпроси с цел постигане на консенсус;
- **Отворени работни групи** с участие на всички заинтересовани страни и участие на експерти в съвместни работни групи, комисии и екипи;
- **Фокус групи**
- Провеждане всяка година на **срещи и обменни посещения** между съседни общини за обмен на информация за групи в риск, обсъждане и планиране на съвместни дейности и проекти за подкрепа на целевите групи. Междуобщинските срещи са с участието на всички заинтересовани институции, в чиито компетенции попадат групите в риск (като Д СП, Д БТ, доставчици на социални и здравни услуги, училища, НПО и др.);
- Планиране и изпълнение на съвместни проекти с допълване на наличните ресурси на съседни общини за изпълнение на общинската и областната стратегия на регионално и общинско ниво;
- Съвместно развитие на мобилни екипи за осигуряване на подкрепа на хора с увреждания и самотни стари хора в изолирани населени места;

- Разработване на междуобщински и междусекторни проекти за подкрепа на групите в риск - решаването на проблемите на тези групи често изисква комбиниране на ресурсите на местно ниво и участието на всички заинтересовани страни.

Развитието на партньорствата между общини и сектори, изграждането на мрежи на областно и местно ниво ще способства за съчетаването на наличните и потенциалните ресурси, допълването и съгласуването на дейностите на ангажираните институции от различните сектори с фокус върху потребителите на услуги, уязвимите общности и групи.

Обобщена таблица за планираните услуги в община Шумен

№	Услуга	Потребители		Капацитет		Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местоположение	Статус - налична / нова (година за стартиране), финансиране
		Целеви групи	Териториален обхват	2011	2016			
1.	Център за обществена подкрепа	Деца от 0 до 18 години; Уязвими семейства с деца от 0 до 18 години от всички населени места в общините; Деца в специализирани институции; Деца необхванати, отпаднали и в риск от отпадане от училище; Деца жертви и извършители на насилие	Община Шумен	79	120	Превенция на изоставянето, превенция на насилието и отпадане от училище, деинституционализация и реинтеграция на деца, обучение в умения на самостоятелен живот и социална интеграция на деца от институции, консултиране и подкрепа на семейства в риск; оценяване и обучение на бъдещи приемни родители и осиновители; семейно планиране, подготовка за родителстване, работа на ниво родилен дом; ранно детско развитие с обхват на уязвимите семейства и деца; Ранна превенция на изоставянето и задържане на новородените деца в биологичното семейство; консултиране и подкрепа на деца с противообществени прояви; подкрепа за професионално ориентиране на деца и младежи.	гр. Шумен	Налична ДДД
2.	Спешен прием на деца към ЦОП	Деца жертви на насилие и negliжиране в семейството	Област Шумен	6	8	Подслон и сигурност, 24-часова грижа; консултиране, социална подкрепа на деца жертви на насилие и negliжиране в семейството си.	гр. Шумен	Налична услуга към ЦОП, за разкриване като ДДД
3.	Център за работа с деца на улицата	Деца, отпадащи от училище, с поведенчески проблеми и родителите им.	Област Шумен	15	15	Комплекс от социални услуги, свързани с превенция на попадането на деца на улицата и отпадане от училище, социална рехабилитация и интеграция на деца	гр. Шумен	Налична ДДД
4.	Общностен център за деца и	Деца на възраст от 0 до 7 години и техните родители	Община Шумен	0		Формиране и развитие на родителски умения, семейно консултиране и подкрепа, интегрирани здравни,	гр. Шумен	Нова услуга, по проект, финансиран от

Общинска стратегия за развитие на социалните услуги – община Шумен (2011 – 2016)

№	Услуга	Потребители		Капацитет		Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местоположение	Статус - налична / нова (година за стартиране), финансиране
		Целеви групи	Териториален обхват	2011	2016			
	семейства	от уязвими групи				образователни и социални услуги, мобилна работа		Международната банка за възстановяване и развитие, 2012 г.
5.	Звено “Майка и бебе”	Бременни жени и майки с бебета в риск да изоставят децата.	Област Шумен	6	6	Социално, психологическо и юридическо консултиране и подкрепа; временен престой, подкрепа и грижа до 6 месеца.	гр. Шумен	Налична ДДД
6.	Областен център по приемна грижа към КСУДС	Кандидат-приемни и приемни семейства, деца	Област Шумен	30	30	Подбор, обучение и оценка на кандидат- приемни и наемане, наблюдение и подкрепа на професионални приемни родители.	гр. Шумен	УНИЦЕФ, Нова за план ДДД към ЦОП
7.	Кризисен център	Деца и жени, жертви на насилие и/или трафик	Област Шумен	10	10	Предоставяне на краткосрочен подслон за жени и деца жертви на насилие	гр. Шумен	Нова, планирана ДДД – 2012 г.
8.	Център за ранна интервенция на уврежданията	Бременни, бебета с увреждания, семейства на деца с увреждания	Област Шумен	30		Ранна интервенция при бременност и подкрепа при раждане на дете с увреждане в болницата и в дома – медицинска, материална: психолог, рехабилитация, кинезитерапия	гр. Шумен	Нова – през 2011 г. УНИЦЕФ, през 2012 г. по проект, за план ДДД – 2012 г.
9.	Център за детско и майчино здраве	Деца с увреждания и майки	Област Шумен			Системно проследяване на здравословното състояние, физическото и психомоторно развитие на кърмачето и малкото дете; предотвратяване на заболява и др. рискове.	гр. Шумен	Нова – през 2011 г. УНИЦЕФ, за план ДДД – 2012 г.
10.	Дневен център за деца с	Деца и младежи с увреждания	Община Шумен	36	50	Дневна грижа. Консултиране, рехабилитация, логопедична помощ, информиране и обучение, специа-	гр. Шумен	Налична ДДД

Общинска стратегия за развитие на социалните услуги – община Шумен (2011 – 2016)

№	Услуга	Потребители		Капацитет		Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местоположение	Статус - налична / нова (година за стартиране), финансиране
		Целеви групи	Териториален обхват	2011	2016			
	увреждания					лизирани медицински грижи.		
				10	10	Седмична грижа. Консултиране, рехабилитация, логопедична помощ, информиране и обучение, специализирани медицински грижи.	с. Васил Друмев	Налична ДДД
		Деца от 0 до 3 години			0	40	Превенция на изоставянето. Консултиране, дневна грижа, рехабилитация, логопедична помощ, специализирани медицински грижи	гр. Шумен
11.	Дневен център за възрастни хора с увреждания	Възрастни хора с увреждания	община Шумен	12	24	Социално-правно консултиране, дневна грижа, социална/медицинска рехабилитация, информиране и обучение, специализирани медицински грижи.	гр. Шумен	Налична ДДД
				30	30		гр. Шумен	Нова, планирана ДДД – 2012 г.
				30	30		с. Друмево	Нова, планирана ДДД – 2012 г.
12.	Център за социална рехабилитация и интеграция	Възрастни хора със зрителни увреждания	община Шумен	25	40	Осигуряване на психологическа и мотивационна подкрепа за преодоляване на социалната изолация на хората с увреждания; подкрепа за социално и трудово включване; стимулиране на активност за жизнена адаптация и водене на самостоятелен начин на живот; подкрепа в изграждането на умения по комуникативност и мобилност; повишаване на информираността и компетентността; обучение в различни умения; социално-правни консултации; социална и медицинска рехабилитация; занимания по	гр. Шумен	Налична ДДД
		Деца и възрастни с физически увреждания	община Шумен	25	40		гр. Шумен	Налична ДДД
		Възрастни хора с увреждания	община Шумен	40	40		гр. Шумен	Налична ДДД
		Възрастни хора с увреждания	община Шумен	0	60		гр. Шумен	Нова, планирана ДДД 2012 г.

Общинска стратегия за развитие на социалните услуги – община Шумен (2011 – 2016)

№	Услуга	Потребители		Капацитет		Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местоположение	Статус - налична / нова (година за стартиране), финансиране
		Целеви групи	Териториален обхват	2011	2016			
						интереси в различни клубове.		
13.	Наблюдавано жилище	Младежи, напускащи институции	община Шумен	4	4	Постепенно извеждане на младежи от ДДЛРГ; изграждане на умения за самостоятелен живот, кариерно консултиране и посредничество за намиране на работа.	гр. Шумен	Налична ДДД
			община Шумен	2	2		гр. Шумен	Налична ДДД
14.	Защитено жилище	Възрастни хора с психични разстройства	община Шумен	8	8	Предоставяне на подслон и ежедневни грижи за възрастни с психични разстройства в среда, близка до семейната	с. Царев брод	Налична ДДД
		Деца с умствена изостаналост	община Шумен	8	8	Предоставяне на подслон и ежедневни грижи за деца и възрастни хора с умствена изостаналост в среда, близка до семейната	гр. Шумен	Нова за план ДДД 2015 г.
		Възрастни хора с умствена изостаналост	община Шумен	8	8		гр. Шумен	Нова за план ДДД 2014 г.
15.	Център за настаняване от семеен тип	Деца, изведени от СИ	община Шумен	15	15	Подслон и ежедневни грижи за деца, изведени от СИ	гр. Шумен	Налична ДДД
		Деца с умствена изостаналост	община Шумен	0	3 x 12	Предоставяне на подслон и ежедневни грижи за деца с умствена изостаналост от ДДУИ “Калинка” с. Васил Друмев	гр. Шумен	Нова – по ОП “РР” и ОП “РЧР” от 2012 г. За план ДДД – 2016 г.
		Възрастни хора с увреждания и стари хора	община Шумен	0	15	Комплексни от социални услуги, които се предоставят в среда, близка до семейната.	гр. Шумен	Нова за план ДДД 2014 г.
16.	Център за временно настаняване	Бездомни хора, лица в риск	Област Шумен	0	20	Предоставяне на подслон и задоволяване на ежедневните потребности на клиентите за срок не повече от 3 месеца в рамките на	гр. Шумен	Нова, планирана ДДД – 2012 г.

Общинска стратегия за развитие на социалните услуги – община Шумен (2011 – 2016)

№	Услуга	Потребители		Капацитет		Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местоположение	Статус - налична / нова (година за стартиране), финансиране
		Целеви групи	Териториален обхват	2011	2016			
						календарната година		
17.	Дневен център за стари хора	Лица в пенсионна възраст	Област Шумен	0	30	Превенция на институционализацията; Стимулиране на самостоятелен живот в семейна среда	с. Панайот Волон	Нова, планирана ДДД – 2012 г.
18.	Обществена трапезария	Лица изпаднали в безпомощност, поради липса на доходи и близки, които да се грижат за тях; самотни стари хора и инвалиди, получаващи минимални пенсии; скитащи и безпризорни лица	община Шумен	50	50	Предлагане на храна	гр. Шумен	Налична Общинско финансиране
19.	Домашен социален патронаж	Деца и лица с различни увреждания; Самотно живеещи стари хора с увреждания и/или със затруднения в самообслужването, които имат нужда от грижа в семейна среда; Самотно живеещи стари хора в отдалечени нас. места без достъп до услуги	община Шумен	400	400	Доставка на храна; обгрижване в дома, консултации, посредничество, помощ в домакинството и др.	гр. Шумен	Налична Общинско финансиране
20.	Личен асистент	Деца и лица с различни увреждания. Стари хора с трайни увреждания или с тежко здравословно състояние, които не могат или са много затруднени да се обслужват сами	община Шумен	68	120	Осигуряване на грижи в семейна среда за лица, нуждаещи се от постоянно обгрижване в ежедневието си, като успоредно се осигурява заетост на лицето от семейството, което го обгрижва	Община Шумен	Финансира се по ОП „Развитие на човешките ресурси” Планирана ДДД 2012 г.

Общинска стратегия за развитие на социалните услуги – община Шумен (2011 – 2016)

№	Услуга	Потребители		Капацитет		Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местоположение	Статус - налична / нова (година за стартиране), финансиране
		Целеви групи	Териториален обхват	2011	2016			
21.	Социален асистент	Деца и лица с различни увреждания; самотни стари хора и лица с трайни увреждания, или в тежко здравословно състояние, които не могат или са силно затруднени да се обслужват сами	община Шумен	40	80	Осигуряване на грижи в семейна среда, подпомагане възможностите за социално включване и водене на самостоятелен живот	гр. Шумен	Финансира се по ОП „Развитие на човешките ресурси”
22.	Домашен помощник	Деца и лица с различни увреждания; самотни стари хора и лица с трайни увреждания, или в тежко здравословно състояние, които не могат или са силно затруднени да се обслужват сами	гр. Шумен	45	50	Осигуряване на грижи в семейна среда, подпомагане възможностите за социално включване и водене на самостоятелен живот	гр. Шумен	Финансира се по ОП „Развитие на човешките ресурси”
		24 села от община Шумен	117	120				
23.	Дом за стари хора	Стари хора със затруднения в самообслужването, с нужда от резидентна грижа	община Шумен	130	130	Институционална грижа – постоянно 24-часово обгрижване, подслон, задоволяване на ежедневните потребности, медицинско и социално обслужване	гр. Шумен	Налична, за пребазиране ДДД
24.	Дом за възрастни хора с умствена изостаналост	Възрастни хора с умствена изостаналост	община Шумен	90	90	Институционална грижа – постоянно 24-часово обгрижване, подслон, задоволяване на ежедневните потребности, медицинско и социално обслужване	гр. Шумен	Налична ДДД
25.	Дом за медико-социални грижи за деца	Деца от 0 до 3 години	Област Шумен	180/ заети 81	0	Лечебно заведение с медико-социална дейност, осигурява 24-часова грижа и медицинско	гр. Шумен	Налична ДДД, за трансформиране (МЗ)

Общинска стратегия за развитие на социалните услуги – община Шумен (2011 – 2016)

№	Услуга	Потребители		Капацитет		Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местоположение	Статус - налична / нова (година за стартиране), финансиране
		Целеви групи	Териториален обхват	2011	2016			
						обслужване.		
26.	Дом за деца с умствена изостаналост	Деца и младежи до 18 години	Област Шумен	40	0	Институционализирана грижа с постоянно 24-часово обслужване за задоволяване на ежедневните потребности, подслон, рехабилитация, обучение	с. Васил Друмев	Налична ДДД, за трансформиране
27.	Дом за деца, лишени от родителски грижи	Деца и младежи до 18 години	Област Шумен	55	0	Институционална грижа с постоянно 24-часово обгрижване, подслон, задоволяване на ежедневните потребности; образователни услуги и подкрепа; Форми на дневна и седмична грижа	гр. Шумен	Налична ДДД, за трансформиране

5. СИСТЕМА ЗА МОНИТОРИНГ И ОЦЕНКА

5.1. Цели и задачи на мониторинга и оценката

Системата за мониторинг и оценка е ключов инструмент за развитие на местната политика в социалната сфера. Резултатите от мониторинга и оценката са основа за актуализацията на Общинската стратегия за социалните услуги в община Шумен по отношение на приоритетните направления и целите.

Цели:

5.1.1. Да осигурява постоянен поток от актуална информация за развитието на социалната среда в община Шумен;

5.1.2. Да обезпечи текущия мониторинг на изпълнението на дейностите в стратегията на общинско ниво.

5.1.3. Да осигури системното актуализиране на Общинската стратегия, подобряване на политиките за социално включване и постоянното усъвършенстване на социалните услуги и мерки

Задачи:

- Наблюдение на промените в базовите индикатори за ситуацията;
- Обратна връзка от целевите групи и преките потребители за вида и качеството на предоставяните услуги и подкрепа;
- Обратна връзка от преките изпълнители на дейностите за трудностите в изпълнението на услугите, възможностите за усъвършенстване и нуждите от обучение и развитие на човешките ресурси;
- Събиране на информация за обема и преките резултати от осъществяваните дейности/ услуги;
- Пряко наблюдение на хода, методите и начините на текущото изпълнение на планираните дейности;
- Системна обратна връзка от потребителите на услуги и препоръки за подобряване на вида и качеството на услугите в съответствие с реалните групови и индивидуални потребности;
- Идентифициране на добрите практики от осъществяването на Общинската стратегия и мултиплициране на натрупания опит.

Препоръките за промени, постоянният поток от информация и обратната връзка от целевите потребители на услугите, осигурен от Системата за мониторинг и оценка са задължително условие за ефективното изпълнение на Стратегията.

Основният подход е *мониторингът и оценката с участие*, който изисква включването и обратната връзка от всички участници в изпълнението на предоставянето на социалните услуги.

6. ИНСТИТУЦИОНАЛНА РАМКА ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА СТРАТЕГИЯТА

Отговорности и роли в изпълнението на стратегията

В изпълнението на стратегията са ангажирани всички заинтересовани страни на територията на община Шумен съобразно техните функции, правомощия, компетенции и социални роли.

Община Шумен

Общината отговаря за изпълнението на стратегията на нейната територия:

- Съгласно изискванията на ЗСП и ППЗСП общината разработва, приема и изпълнява *Общинска стратегия* за развитие на социалните услуги за периода 2011 - 2016 г.,
- Разработва, приема и изпълнява *годишен план* за действие, който се обсъжда и приема от Общинския съвет;
- Осъществява годишен мониторинг и оценка на изпълнението на Общинската стратегия и плана за действие, като прави оценка на качеството на ефективността на предоставяните услуги, мерки и дейности;
- Съвместно с РДСП и Д СП правят междинни оценки на потребностите на уязвимите групи.;
- В края на всяка календарна година внасят в Областния съвет за развитие Анализ (Междинна оценка) за изпълнение на Общинската стратегия и годишния план, както и план за действие за следващата календарна година.

Интегрирани хоризонтални политики

- Местните власти разработват и изпълняват **интегрирани политики** за подкрепа на децата и семействата в риск, хората с увреждания и старите хора. За целта те комбинират ресурсите и координират дейностите в сферата на социалното подпомагане, образованието и професионалната квалификация, здравеопазването, пазара на труда, жилищната политика, достъпната архитектурна среда. Те координират действията на институциите и организациите за реализиране на конкретни мерки и дейности за подкрепа на уязвимите групи в общината. Например:
- Координират изпълнението на програми за повишаване на родителския капацитет, задържане на децата в училище, превенцията на рисково поведение на деца - съвместно с училищата, МКБППМН и ЦОП;
- Осигуряват условия за обхващане на всички деца в подготвителните групи и класове, гарантират спазването на задължителното изискване за записване на ученици в първи клас след завършена предучилищна подготовка;
- Инициират и координират развитието на програми в училищата за превенция на отпадането от училище и реинтеграция в образованието на отпадналите деца и младежи;
- Развиват социално-образователни услуги и дейности в ЦОП за превенция на отпадането и задържане на децата в училище;
- Съдействат за изграждането и работата на Центрове за развитие на уязвими общности с фокус върху ромското население в областта;
- Развиват социално-здравни услуги за подкрепа на хората в пенсионна възраст, за предоставяне на грижи в семейна среда, включително и мобилни екипи за здравни и социални услуги;
- Осигуряват условия за достъп и образование на деца с увреждания в масовите детски градини и училища, включително и осигуряване на транспорт и достъпна архитектурна среда.

Общински съвет

- Обсъжда и приема Общинската стратегия за развитие на социалните услуги и годишния план за изпълнението и;
- Одобрява годишния анализ за изпълнение на Общинската стратегия и годишния план за действие, а при необходимост и мерки за корекция и/или надграждане;
- Съгласува проектни предложения за финансиране на планираните в Общинската стратегии социални услуги;

- Взема решения за откриване, закриване, промяна на вида и/или промяна на капацитета, за разширяване и дофинансиране на социалните услуги. Предложението се обсъжда предварително в комисията по социалната политика и комисията по финанси.

Кмет на общината

- Организира разработването и изпълнението на общинската стратегия и годишния план за развитие на социалните услуги. След съгласуване с Обществения съвет за социално подпомагане ги внася за обсъждане и приемане в Общинския съвет;
- Ръководи, организира и контролира дейностите по изпълнение на стратегията и годишния план;
- Организира и контролира провеждането на годишен мониторинг и оценка на изпълнението на общинската стратегия;
- Търси начини за финансиране от различни източници, включително от Оперативните програми на ЕС, местния бизнес и др. за изграждане на новите социални услуги, включени в Стратегията;

Обществен съвет за социално подпомагане е консултативен орган към общината със следните функции:

- Участва в работата на общинските екипи при разработване на областната и общинската стратегии за развитие на социалните услуги;
- Съдейства и подпомага работата на общинските екипи при проучване на потребностите и реализация на услугите, дейностите и мерките, залегнали в стратегията и плана за действие;
- Осъществява обществен контрол върху развитието на социалните услуги и мерки, съобразно стратегията;
- Дава становища и съгласува общинската стратегия и годишния план за развитие на социалните услуги в общината.

Държавна агенция за закрила на детето

- Отговаря за реформирането на специализираните институции за деца;
- Оказва методическа помощ на всички заинтересовани страни, осъществяващи дейности по закрила на детето: институции, НПО, доставчици и др.;

- Издава лицензи на доставчиците на новоразкрити социални услуги за деца;
- Контролира спазването на стандартите и критериите за качество на социалните услуги за деца и семейства;

Дирекция „Социално подпомагане”

- Д СП Шумен, заедно с отделите си по Социална закрила и Закрила на детето носят отговорност и изпълняват конкретни задачи при реализацията на стратегията за развитие на социалните услуги в община Шумен:
- Прави предложения до кмета на общината за предоставяне на социални услуги в общината;
- Прави предложения до РДСП Шумен за откриване, реформиране и закриване на социални услуги съобразно планираните дейности в стратегията;
- Д СП и ОЗД управляват случаите на хората и децата в риск; разработват оценки и индивидуални планове за децата и лицата, настанени в специализирани институции;
- Събира и актуализира данните на базовите индикатори и резултатите от изпълнението на социалните услуги;
- ОДЗ подпомагат интегрирането на деца от СИ в детски ясли, детски градини и предучилищно образование; съвместно с ЦОП в общините работят за изграждане на връзки между децата от СИ и биологичното или разширено семейство; провеждат дейности за повишаване на родителския капацитет, за задържане и ре интеграция на децата в училище и за превенция на рисково поведение (съвместно с педагогически съветници и психолози в училищата).
- Предвид функциите си по закон, РДСП и Д СП (с отделите си по Социална закрила и Закрила на детето) участват активно във всички заложи в стратегията дейности и мерки, основните от които са:
- Идентифициране и насочване на случаи към социални и здравни услуги за ранна превенция;
- Подкрепа на семейства в риск от изоставяне на дете;
- Насочване на семейства на деца с увреждания към дневни центрове и детски градини за получаване на адекватна грижа;
- Консултиране на семейства на деца с увреждания за ранна диагностика и навременна интервенция на увреждането;

- Планиране и реализиране на мерки (съвместно с дирекциите „Бюро по труда“) за професионално интегриране и трудова интеграция на младежи, предстоящи да напуснат СИ;
- Консултиране и насочване на семейства с деца в риск към подходящи социални услуги;
- Подпомага изграждането на алтернативни социални услуги и оказват методическа помощ на екипите, работещи в тях, включително и за формиране на мобилни екипи и услуги;
- Отговаря за реструктурирането и реформирането на СИ за деца и лица с увреждания;
- Подпомага общината при идентифицирането на нуждаещите се стари хора от услуги в общността и друга подкрепа.

Регионален инспекторат па образование Шумен

РИО на МОМН отговаря за координирането и изпълнението на дейностите от стратегията, свързани с образованието. Важна роля в изпълнение на интегрирания подход в отратегията имат и Екипът за комплексно педагогическо оценяване към РИО, както и Ресурсния център за подпомагане на интегрираното обучение и възпитание на деца и ученици със специални образователни потребности. РИО носи отговорност и осигурява:

- Равния достъп до качествено образование на децата и учениците в общината;
- Интегрирането в системата на образование на децата с увреждания;
- Съдействие на училищата за насочване на деца с рисково поведение към ОЗД и ЦОП;
- Психо-социална подкрепа (съвместно с ЦОП, МКБППМН, училищните психолози и педагогически съветници) на децата с дивиантно поведение.
- Методическа подкрепа и насърчава училищата за реализиране на програми и проекти за превенция на рисково поведение на деца; за реинтеграция в системата на образованието на отпаднали и необхванати деца; за осмисляне на свободното им време според индивидуалните им интереси и способности;
- Осъществява контрол върху обхващането на всички деца в предучилищна подготовка;
- Съдейства за извеждането на деца от помощното училище в гр. Шумен в масови училища и за осигуряване на условия за преодоляване на образователните дефицити и за интегрирането им в образователния процес (доколкото това е възможно);

- При реализиране на стратегията РИО активно си взаимодейства с местната власт, с институциите от секторите здравеопазване, социални услуги, заетост и неправителствените организации на територията на област Шумен. РИО активно им съдейства при изпълнение на проекти и дейности в сферата на образованието и за реализиране на интегрирани мерки и дейности.

Екип за комплексно педагогическо оценяване към РИО:

- Изготвя първична оценка на децата със СОП, предварително консултирана с лекар-специалист;
- Насочва децата към подходяща форма на обучение;
- Оказва съдействие за извеждане на деца от помощното училище в гр. Шумен, като изготвя оценки за образователните им потребности;

Ресурсен център за подпомагане на интегрираното обучение и възпитание на деца и ученици със специални образователни потребности:

- Осъществява дейности за интегрирано и включващо образование и изпълнява консултативни, образователно-възпитателни, рехабилитационни и координиращи функции;
- Осигурява условия (съвместно с училищата) за интегрираното обучение на деца със СОП чрез изработване на индивидуални образователни програми, осигуряване на ресурсни учители, логопеди, психолози, сурдопедагози, тифлопедагози.

Регионална здравна инспекция

- Координира и организира изпълнението на интегрираните услуги, дейности и мерки в стратегията в сферата на здравеопазването;
- Осигурява равен достъп до качествена здравна грижа за населението, включително за хората от уязвимите групи;
- Създава и поддържа база данни за здравни специалисти в помощ на хора с увреждания и хора със зависимости, която се използва от ДСП за насочване и консултиране на хора в риск;
- Взаимодейства с местната власт, институциите и организациите за инициране и реализация на съвместни медико-социални услуги и дейности, разписани в Общинската стратегия;
- Координира и подкрепя изпълнението на здравно-образователни програми и проекти, насочени към здравна профилактика на майчинството/бременността с

фокус нежелана и рискова бременност; медицинска рехабилитация за деца и възрастни с увреждания и подкрепа на техните семейства; семейно планиране; качествена здравна грижа за деца, лица с увреждания и стари хора от СИ.

Дирекция „Бюро по труда” - Шумен

Участва в планирането и изпълнението на програми и активни мерки за интеграция на пазара на труда на хора от рисковите групи: лица с увреждания, младежи, напускащи СИ или отпаднали от училище, трайно безработни лица и семейства, безработни самотни родители и др.

Ролята на Д БТ включва:

- Консултиране на общината при разработване на регионални програми за заетост и за обучение на рискови групи;
- Консултиране на младежи от СИ за професионално ориентиране, придобиване на професионална квалификация по професия или част от професия, повишаване на квалификацията или преквалификация, посредничество при намиране на работа;
- Разработване на мерки и програми за ограмотяване, професионална квалификация и намиране на работа на хора с увреждания, трайно безработни лица, живеещи в затворени етнически общности, мотивация за активно поведение на обезкуражени лица с ограничен достъп до пазара на труда;
- Участие в разработване на програми за обучение и пренасочване на персонал от СИ;
- Посредничество между работодатели и безработни от рисковите групи за намиране на работа;

Неправителствени организации

НПО играят ключова роля в изпълнението на стратегията. Част от тях са доставчици на социални услуги, други реализират проекти и дейности за социална подкрепа на рискови групи и участват активно в граждански форуми, кампании и инициативи за реформиране на социалните услуги и изграждане на партньорски мрежи. Експертния капацитет и опита на НПО в община Шумен, натрупан през последните години, съществено ще подобри развитието на социалните услуги в общността и междусекторните партньорства в социалната сфера в общината.

Неправителствените организации ще участват активно в следните направления:

1. Разработване и прилагане на интегрирани политики, мерки и дейности за социално включване на уязвими групи хора - като водещи организации и патньори.
2. Предоставяне на социални, здравни, образователни услуги за хора в риск.
3. Представяне и мултиплициране на добри практики в планирането и предлагането на социални услуги за хора в риск.
4. Изграждане и развитие на партньорски мрежи за социално включване и подкрепа.
5. Участие в процеса на мониторинг и оценка на качеството на предоставените услуги (като част от изпълнението на стратегията).

Местен бизнес, НПО на бизнеса

Ролята на бизнеса има перспектива в **публично-частните партньорства**: за изграждане на социална инфраструктура, интегриране на пазара на труда на рискови групи и хора, социално предприемачество, предоставяне на социални услуги и др.

Все по-активно очакваме да се включва бизнесът и при реализирането на **обществени кампании** в името на важни за общността каузи: адаптиране на детски градини на деца с увреждания, професионално обучение и трудова реализация на деца в риск, осигуряване на стипендии на даровити деца и млади хора от уязвимите групи; финансиране и съфинансиране на пилотни алтернативни социални услуги, които са от особено значение за решаване проблемите на рисковите групи, но са извън кръга на държавното финансиране.

7. КОМУНИКАЦИОННА ПРОГРАМА

Комуникационната програма е част от Общинската стратегия за развитие социалните услуги на Община Шумен. Основната ѝ цел е повишаване информираността на населението за прилаганите политики в областта на социалните услуги.

Комуникационната програма ще стимулира съпричастността на жителите на община Шумен и структурите на гражданското общество за развитието на социалните услуги. Насочена е към подкрепа и изграждане облика на община Шумен като активна страна в провеждането на политики и постоянно формиране на позитивни нагласи за нейното прозрачно управление.

Целевите групи на комуникационната програма са:

- Органи и институции на държавната и местната власт;

- Изпълнителни агенции;
- Териториални структури на държавните органи и институции;
- Неправителствени организации;
- Доставчици на социални услуги;
- Приоритетни целеви групи на общинската стратегия за социални услуги;
- Потребители на социални услуги;
- Медии;
- Широката общественост;

Основни принципи на Комуникационната програма:

- Стимулиране на диалога и дискусиите за създаване на условия за провеждане на дебат между заинтересованите страни;
- Прозрачност при информиране на обществеността за изпълнение по комуникационната програма;
- Достигане на посланията и информацията до най-голям брой заинтересовани лица;
- Изграждане на климат на доверие и съпричастие с всички заинтересовани страни с оглед на ефективното изпълнение на Общинската стратегия за развитие на социалните услуги;
- Последователност и съответствие с целите и приоритетите на стратегията;
- Ефективност и ефикасност;
- Отчетност и публичност – създаване на условия за провеждане на дебат, предоставяне на балансирана обективна информация, както и осигуряване на възможност всички заинтересовани страни да изразят мнения и предложения.

Приоритети на Комуникационната програма

- Висока информираност на гражданите и структурите на гражданското общество за развитие на социалните услуги в Община Шумен;
- Повишаване на общественото доверие в българските институции;
- Изграждане на единна система за диалог;
- Формиране на реалистични обществени представи;
- Изграждане на компетентни обществени представи.

Специфични цели:

- Информирание на обществеността за Общинската стратегия за развитие на социални услуги, чрез организиране на брифинги, пресконференции, семинари, изработване и разпространение на информационни материали;
- Организиране на кампании за представяне на поетите ангажменти и постигнати резултати от страна на заинтересованите страни по приоритетните направления на стратегията.

Подходи в комуникацията:

- Непосредствена комуникация;
- Комуникация чрез средствата за масова информация;
- Работа с партньори и неправителствени организации.

Непосредствена комуникация

Стимулиране на дискусиите и активен подход, включващ организиране на форуми, кръгли маси и дебати. Проблемите в социалната сфера изискват непрекъснат дебат и достигане на гласа на обикновените граждани до отговорните за вземане на политически решения. Само чрез пряк дебат и комуникация могат да бъдат координирани и хармонизирани усилията на ангажираните с различни секторни политики.

Комуникация чрез средствата за масова информация

Необходимо е редовното предоставяне на информация относно изпълнението на Общинската стратегия за развитие на социалните услуги, чрез провеждането на:

- Пресконференции, брифинги и съобщения за медиите;
- Приложения и специални рубрики в пресата;
- Изготвяне на програми от електронни медии с национално покритие за разпространяване на информация относно популяризиране на визията, целите и приоритетите на общинската стратегия.

Работа с партньори и неправителствени организации

Ще се търси съгласуване и взаимодействие с всички заинтересовани страни, участвали в разработването на стратегията и за нейното изпълнение. Комуникационната програма ще подкрепя инициативи на гражданско общество, стимулирани от Общинската стратегия за развитие на социалните услуги, както и инициативи на читалища и местни НПО, насочени към групи, които трудно могат да бъдат достигнати чрез средствата за масово осведомяване.

11. Използвани съкращения (абривиатури)

АЗ	Агенция по заетостта към МТСП
АСП	Агенция за социално подпомагане
АХУ	Агенция за хора с увреждания
ГРАО	Гражданска регистрация и административно обслужване
ДАЗД	Държавната агенция за закрила на детето
ДБТ	Дирекция Бюро по труда
ДДЛРГ	Дом за деца лишени от родителски грижи
ДДУИ	Дом за деца с умствена изостаналост
ДВХУИ	Дом за възрастни хора с умствена изостаналост
ДМСГД	Дом за медико-социални грижи за деца
ДСХ	Дом за стари хора
ДП	Домашен помощник
ДРСЗ	Дирекция “Регионална служба по заетостта”
Д СП	Дирекция „Социално подпомагане”
ДСП	Домашен социален патронаж

Общинска стратегия за развитие на социалните услуги – община Шумен (2011 – 2016)

ДТЦ	Дневен трудов център
ДЦДЗП	Дневен център за деца със здравословни проблеми
ДЦДУИ	Дневен център за деца с умствена изостаналост
ДЦДУ	Дневен център за деца с увреждания
ДЦВХУ	Дневен център за възрастни хора с увреждания
ЕКПО	Екип за комплексно педагогическо оценяване към РИО на МОМН
ЗЖ	Защитено жилище
ЗМБ	Звено “Майка и бебе”
ЗМО	Звено за мониторинг и оценка
КСУДС	Комплекс за социални услуги за деца и семейства
КПЗГО	Комплекс за психично здраве и грижи в общността
ЛА	Личен асистент
МБАЛ	Многопрофилна болница за амбулаторно лечение
МЗ	Министерство на здравеопазването
МКБППМН	Местна комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни
МОМН	Министерство на образованието, младежта и науката
МТСП	Министерството на труда и социалната политика
МФ	Министерството на финансите
НЖ	Наблюдавано жилище
НПО	Неправителствена организация
НП “ОСПОЗ”	Национална програма „От социално подпомагане към осигуряване на заетост”
ОЗД	Отдел “Закрила на детето”
ОПРЧР	Оперативна програма за развитие на човешките ресурси
ОССВП	Областен съвет за социално включване и подкрепа
Отдел “СЗ”	Отдел “Социална закрила”
ОЦПГ	Областен център по приемна грижа
ПРООН	Програма за развитие на организацията на Обединените нации
РДСП	Регионална дирекция за социално подпомагане
РЗОК	Регионална здравно-осигурителна каса
РИО на МОМН	Регионален инспекторат по образование към Министерството на образованието, младежта и науката
РИОКОЗ	Районна инспекция по опазване и контрол върху общественото здраве
РПУ	Районно полицейско управление
РЗИ	Регионална здравна инспекция

Общинска стратегия за развитие на социалните услуги – община Шумен (2011 – 2016)

РЦП/ИОВ/ДУСОП	Ресурсен център за подпомагане на интегрираното обучение и възпитание на деца и ученици със специални образователни потребности
СА	Социален асистент
СИ	Специализирана институция
СОП	Специални образователни потребности
СУ	Социална услуга
ЦНСТ	Център за настаняване от семеен тип
ЦВН	Център за временно настаняване
ЦОП	Център за обществена подкрепа
ЦСРИ	Център за социална рехабилитация и интеграция